

Leto XVIII. Stev. 320

DIREKTOR »BORBE«
VELJKO VLAHOVIĆ
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN ŠIBL
UREJA UREDNIŠKI ODBOR

List izhaja vsak dan razen
petka — Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

BORBA

GLASILO ZVEZE
KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE

»LJUDSKA PRAVICA«
USTANOVljena 8. OKTOBRA
1934 * MED NARODNOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK, OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL. 1951 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
* OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
KOT »BORBA« ZA SLOVENIJO

Novo poglavje

Na političnih 22. novembra je belkantsko število naših državljani dalo svoje glasove za politiko socialističnega demokratizma. Te politike so jasno pokazale, da so politiki mest in vasi pri kandidiranju, v katerem so zelo aktivno sodelovali, in tudi pri glasovanju upoštevali predosem koristi socialističnega razvoja, nadaljne krepitve socialistične demokracije. Že v začetku volilne kampanje so propadli popolnoma osamljeni poskusi reakcionarjev, da bi nastopili s protisocialističnimi gesli. Treba pa je poudariti vsekakor še pomembnejše dejstvo, da so delovni ljudje mest in vasi prav tako obsojili in odklanjali poskuse birokratske, nedemokratske metode v kandidiranju in agitaciji.

Očitno je, da so državljani v predvolilnih pripravah in glasovanju pokazali svojo visoko zavest in glasovali za naše dosedanje gospodarske in politične uspehe. Prav tako so glasovali tudi za naš nadaljnji socialistični razvoj s perspektivo krepitve in po- glabljanja demokratizma. V tem oziru pričakujejo mnogo tudi od dela naših predstavnikiških organov, zlasti pa Zvezne ljudske skupščine.

Razumljivo je torej veliko zanimanje v vsej državi za delo Zvezne ljudske skupščine.

Proje seje Zvezne ljudske skupščine in republiških ljudskih skupščin so začetek novega obdobja ne le skupščinskega sveta, marveč tudi družbeno političnega razvoja. Sedaj nastaja razdobje, v katerem bodo čedalje bolj naši državljani neposredno v nižjih organih oblasti in v različnih oblikah družbenega samoupravljanja ter posredno s svojimi pristo- jnoimenimi predstavniki v naj- višjih organih oblasti odločali o najpomembnejših vprašanjih celo- nega družbeno političnega razvoja skupnosti. Ustavni zakon, ki ga je prejšnja ljudska skupščina izdala januarja t. l., je določil temeljne smernice in naloge nove ljudske skupščine. Medtem je Zvezni izoršni svet do izvolitve nove ljudske skupščine delno opravljal te funkcije. S pričel- kom dela novoizvoljene skupščine se je v resnici končalo raz- dobje našega razvoja, v katerem so imeli administrativni upravni organi odločilen vpliv na upra- vljanje in reševanje najpomembnej- ših problemov naše države.

Težišče družbenega upravljanja ni več v upravnih organih, katerih sklepe je skupščina samo

potrjevala, marveč v sami ljudski skupščini, ki je pobudnik in ustvarjalec družbenega razvoja. Zvezna, kakor tudi republiške ljudske skupščine bodo imele posebno vlogo pri razvijanju našega sistema demokratizma. To izvira tako iz osebine dela, kakor tudi iz nove delovne metode skupščine. Predosem bodo v ljudski skupščini praviloma javno razpravljali o vseh pomembnejših sklepih in zakonih, ne bodo torej več razpravljali za zaprtimi vrati. Tako bo delo predstavnikiških organov oblasti pod nadzorstvom našega javnega mnenja.

Na drugi strani pa bo delo skupščine nujno vplivalo tudi na oblikovanje našega socialistične- ga javnega mnenja. Skupščina bo z razpravljanjem in izdajanjem sklepov o najpomembnejših vpra- šanjih socialističnega razvoja — z izdajanjem priporočil, odkriva- njem konkretnih slabosti na različnih področjih družbenega ži- vljenja — nadose pomembni čit- nitelj v boju zoper vse nesocia- listične težnje v komunah, organih samoupravljanja, v gospodarskih podjetjih itd. Tako bo skupščina, kakor je dejal tov. Kardeļ, šola socialistične zavesti. Ljudska skupščina bo prav tako imela velik vpliv na nadaljnji razvoj in iskanje novih oblik demokra- tije v prosveti in kulturi, social- ni zaščiti itd.

Ljudska skupščina bo v boju za nadaljnji razvoj socialistične- ga demokratizma veliko prispe- vala z borbo za zakonitost s tem, da bo razpravljala o vseh slabostih v tem oziru ter z nadaljnjim delom pri izdelavi odlokov in zakonov, ki bodo tudi še bolj okre- pili socialistično demokracijo. Iz vsega tega je razvidno, da bo v ljudski skupščini težišče politič- ne dejavnosti in našega celotnega družbenega življenja, da bo ljud- ska skupščina nosilec novega, so- cialističnega, da pa bo tako, pa jamči med drugim tudi sestav teh skupščin, zlasti pa podstava, v ka- terem so najuglednejši politični delavci.

S prvimi sejami Zvezne ljud- ske skupščine se je začelo novo obdobje v nadaljnjem razvoju so- cialističnega demokratizma pri nas, začelo se je obdobje, v ka- terem bo glavna bitka za novo socialistične oblike proti vsem starim birokratskim metodam. Štiriletna delovna doba novo iz- voljene ljudske skupščine bo obe- ležena z velikanskimi uspehi v nadaljnjem razvoju socializma pri nas.

RAZGOVOR TOVARISA KOČE POPOVIČA Z ZUNANJEPOLITIČNIMI UREDNIKI BEOGRAJSKIH ČASNIKOV IN RADIA

Naša zunanja politika je realistična ter se opira na neodvisnost in enakopravne odnose

Nam se ni treba pred nikomer opravičevati, ker uveljavljamo politiko privolitve v normalizacijo diplomatskih in meddržavnih odnosov z ZSSR in vzhodnimi državami

Beograd, 26. decembra.

Državni tajnik za zunanje zadeve tovariš Koča Popović je sprejel včeraj zunanje politične urednike »Borbe«, »Politike«, »Menjunarodne politike« in radia Beograda ter jim odgovoril na naslednja vprašanja:

»Kakšne so po vašem mnenju pobude nekaterih krogov v tujini, ki vztrajno ponavljajo, da se Jugoslavija »vrača v ruski tabor«?

»Vse razlage o tem, da se Ju- goslavija, »vrača v ruski tabor«, so nespametne in najčesteže zlonam- merne. Njim gre za to, da bi za- radi ozkih nemirojnih koristi in računov izvali poslabšanje oziroma ovirali izboljšanje odno- sov med Jugoslavijo in Zahodom.

Pri tem Jugoslaviji pripisujejo in podkajajo politične nazore, načela in sredstva, po katerih se prav ti naši »kritiki« ravna- jo in ki so popolnoma tuji politiki ne- odvisne socialistične Jugoslavije.

Nam se ni treba pred nikomer opravičevati, ker uveljavljamo politiko privolitve v normalizacijo diplomatskih in meddržavnih odno- sov z ZSSR in vzhodnimi drža- vami. To politiko smo javno priporočali, podprli so jo Zdrže- ni narodi in mi jo javno uveljav- ljamo.

»Kako ocenjujete vprašanje nekaterih tujih, zlasti italijan- skih novinarjev, ki govore o potrebi »preverjenja iskrenosti« jugoslovanske zunanje po- litike?»

Tudi glede tega, kakor v vsej svoji zunanji politiki, se mi ne predajamo utvaram in prezgod- njim splošnim sklepom, marveč se ravnamo izključno po tem, ali v danem položaju določeni po- stopki in odnosi utrjujejo ali ogrožajo našo neodvisnost, ali utrjujejo ali ogrožajo splošen mir.

Pri tem je povsem razumljivo, da ne pride v poštev, da bi za- voljo tuje zlonamernosti ali ne- razumevanja plačali poseben da- vek za našo socialistično ureditev.

Da bi se razumeli! Mi nismo pri- pravljani, kupovati tuje zaupanje s posebnimi poroštvi, ki smo jih baje dolžni dajati, ker smo socia- listična država. To bi pomenilo, zahtevati od nas, da zaradi obva-

Koča Popović

rovanja naše neodvisnosti le-to opustimo! Vsaka takšna morebit- na zahteva — ki jo »nedolžno« svetujejo v glavnem nekateri ita- lijanski izvedenci več kot sumljiv- jih pobud in namenov — bi mi seveda tudi v prihodnje imeli za nedopustno vmešavanje, za pri- tisk in vsiljevanje, kar je nez- družljivo z našim doslednim sta- liščem popolne neodvisnosti.

Mi nismo 1948. leta pretrgali vezi s SZ zaradi družbene uredit- ve, kakršno imajo tam, marveč zaradi agresivne politike sovjets- ke vlade nasproti Jugoslaviji in nasploh.

Zatem smo sodelovali z zahod- nimi velesilami, toda ne zaradi njihovih družbene ureditve, mar- več zato, ker le-te glede sodelo- vanja z nami niso postavljale no- benih političnih pogojev. To ne pomeni, da mi odobravamo celo- tno zunanjo politiko vsake iz- med teh držav, kakor to tudi oni ne store glede celotne naše zu- nanje politike, česar od njih niti ne moremo zahtevati. Znano je tudi, da imamo različna gledišča o nekaterih velikih mednarodnih vprašanjih. To je bilo videti tudi

v OZN. Ta različna gledišča pa niso ovirala našega sodelovanja, ker je potekalo in se razvijalo na temelju popolne enakopravnosti in brez političnih pogojev, kar je pomenilo prispevek k ohranitvi miru, saj drugače na takšem tem- elju tudi ni moglo biti.

Naposled moč katerekoli med- državne ali regionalne organiza- cije ni odvisna predvsem od ob- veznosti ustreznih vlad, marveč od privolitve njihovih ljudstev, ki so tudi edino jamstvo, da bodo sprejete obveznosti tudi izpolnje- ne. Očitno pa je danes bolj kot kdajkoli poprej, da je to privoli- tev moč doseči in obdržati samo z dosledno politiko miru in de- mokratičnih, enakopravnih odno- sov med državami.

Ne glede na udarec, ki ga je našemu zaupanju zadal sklep z dne 8. oktobra, verujemo, da je moč na taisti enakopravni in mi- roljubni osnovi naše sodelovanje plodno nadaljevati, prav zato, ker verujemo, da bodo te vlade v svoji politiki nasproti nam spoštovale iste temelje. Mi po- vzemamo takšen sklep med dru- gim tudi iz načina, s katerim so si po 8. oktobru te vlade prizade- vane, da bi odstranile negativne posledice, ki jih je v naših medsebojnih odnosih povzročila izdaja tega sklepa.

»Kaj sodite o tolmačenju naše zunanje politike v našem tisku?»

»Izrecno se ne strinjam z ne- katerimi razlagami naše neodvis- ne zunanje politike, o čemer so nekateri naši zunanje politični ko- mentatorji pisali v našem tisku. V njihovih člankih je naša zunanja politika izgubila svoj lik. Pod izrazom realizem so jo zre- ducirali na goli praktikizem in

pragmatizem. Na takšnih teme- ljih očitno ni možna nobena tehtna zunanja politika. Takšni nazori nimajo z našimi nobene zveze.

Ve tega po mojem mnenju ni- kakor ni treba sklepati, da so samo uradni vladni predstavniki poklicani, da tolmačijo vladno politiko. S tem bi bila svoboda tiska zapečaten. Po mojem mne- nju pa je treba povzeti dva dru- ga sklepa. Prvič, posamezniki, ki pišejo o naši zunanji politiki, se morajo zavedati, kako odgovorno je njihovo delo, in morajo svoje mnenje jasno izraziti kot svoje osebno mnenje. Drugič, javno mnenje pri nas in v tujini se mora »sprijazniti« s tem, se pravi naposled razumeti in se privaditi na to, da je naš tisk svoboden in da ni nujno, da se članki in oce- ne v njem obvezno strinjajo s stališči in sodbami jugoslovans- ke vlade.

»Katero so po vašem mne- nju temeljne značilnosti ju- goslovanske zunanje politike?»

»Da bi razumeli našo zunanjo politiko, je treba imeti vedno pred očmi vsakomur očitno dej- stvo, da se le-ta hkrati s tem, da je realistična, trdno in trajno opira na dvoje osnovnih načel in meril: zagotoviti si lastno neod- visnost in enakopravne odnose med vladami in narodi ter — utrditi mir.

To bosta tudi v prihodnje naši vodilni načeli. Takšna politika je zadostno izpričala svojo zrelost in učinkovitost. Povezuje in poja- snjuje vsa naša zunanje politična stališča in jim daje pravi smisel. Izhajajoč iz zagotovitve neodvis- nosti in utrditve miru naša zu- nanja politika ti dve načeli tudi ostvarja.

Vzdušje za sporazumevanje med narodi je zdaj boljše kakor pred letom dni

je izjavila predsednica Generalne skupščine OZN ga. Pandit

New Delhi, 26. dec. (Tanjug) Na tiskovni konferenci v New Delhiju je predsednica Generalne skupščine OZN gospa Pandit iz- javila, da je splošno vzdušje za sporazumevanje med narodi zdaj boljše kot pred letom dni. Pri- pomnila je, da po njenem mne- nju v OZN prevladuje mnenje, da bodo morali predstavniki Ki- tajske v bližnji prihodnosti zago- toviti mesto v tej organizaciji. Prav tako pa bo treba tudi rešiti vprašanje sprejema Japonske, če želimo, da ta organizacija ostane svetovno predstavnikiško telo.

Na vprašanje v zvezi z med- narodno kontrolo atomske ener- gije, je gospa Pandit dejala, da borba za mir ni izčrpana z nad- zorstvom nad atomskimi bomba-

mi. So narodi, je dejala, ki ni- majo atomske bombe in delajo za mir, prepričani, da je vojno treba preprečiti ne glede na to, ali bi bila atomska ali drugačna.

O OZN je dejala, da po nje- nem mnenju ne grozi nevarnost, da bi se OZN izrodila v Društvo narodov. Zdrženi narodi prakti- čno ostvarjajo sodelovanje med narodi. OZN je storila razen tega tudi neprecenljivo uslugo člove- štvu s tem, da je odstranila ne- varnosti, ki bi povzročile spopad.

Na vprašanje, ali je določen dan posebnega zasedanja Gene- ralne skupščine, na katerem bo- do razpravljali o Koreji, je gos- pa Pandit odgovorila negativno, pripomnila je, da je pripravljena vsak hip odpotovati v New York.

ZAHODNA NEMCIJA OB MOSKOVSKEM ODGOVORU

Zadovoljstvo, prepleteno s pesimizmom

Sodijo, da bodo poročila varnosti v središču berlinske konference

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Bonn, 26. decembra.

Vse nemške radijske postaje so danes v popoldanskih od- dajah objavile vest, da je sovjetska vlada odgovorila na noto zahodnih velesil o sklicanju konference štirih v Berlinu in predlagala 25. januar, ko bi se ta konferenca začela in da bi se visoki komisarji v Nemčiji dogovorili, v katerem posloppu bodo ti razgovori.

Nekateri predstavniki vladne koalicije in člani predsedstva so- cialnodemokratske stranke so v telefonskem razgovoru izjavili dopisniku »Borbe«, da so zado- voljni spričo sovjetskega odgo- vora, ter seveda pripomnili, da še ne poznajo njegovega besed- ila. Po agencijskih poročilih je besedilo napisano na dveh stran- neh. Zaradi tega nista bonnska vlada in socialno-demokratska opozicija do tega trenutka še za- vzeli uradni stališči.

Sovjetski odgovor je v Nem- čiji deloval kot resno božično presenečenje, čeprav so vedeli in pričakovali, da bo Moskva odgo- vorila. Resda je »moskovska vla- da zakasnila za en dan«, vendar je od tega trenutka 25. januar je v središču pozornosti nemških državljanih in nemške javnosti. »Dne 25. januarja bomo prazno- vali drugi božič,« pravijo Nemci v medsebojnih komentarjih. To precej razširjeno geslo pa vse- buje več nezaupanja kot gotov- nosti, da se bo v Berlinu tako zlahka in enostavno rodila zdru- žena Nemčija.

Nemci so očitno zadovoljni, ker se bodo 25. januarja začeli

razgovori štirih ministrov o usodi Nemčije. So pa tudi večidel čno- gledli in ne verjamejo v skorajš- nji sporazum.

Pogosto je slišati zanimivo primerjavo: V Pan Mun Jom so trajala pogajanja 480 dni in se je treba torej pripraviti na novi Pan Mun Jom v Berlinu. Nemci dobro poznajo nasprotja med za- sedbenimi silami. Na teh nasprot- jih pa tudi sicer sloni uradna zahodnonemška politika, ne vi- dijo pa še resnih znamenj, da bo ena stran v Berlinu popustila v svojih stališčih. V takšnih pogo- jih je upanje na minimalen spo- razum. Vzlic temu pa Nemci žele, da bi Nemčija storila vse, kar je mogoče, da bi prišlo do sporazu- ma. Zato je tudi slišati ugovore, naslovljene na bonnsko vlado, češ da je pripravljena žrtvovati združitev Nemčije na račun ev- ropске obrambne skupnosti.

V bonnskih političnih krogih sodijo, da bo »sistem poroštve varnosti« poglavitni predmet raz- prave med berlinskimi razgovori, pri čemer ne izključujejo možno- sti, da bi Sovjetska zveza uteg- nila nastopiti s starim predlogom o nevtralizaciji Nemčije, oziroma

z novimi elementi, ki ustrezajo francoskim in angleškim željam.

V Bonnu pričakujejo tudi, da bodo bržčas nastala nesoglasja v zvezi z vprašanjem: v katerem sektorju naj bi bila konferenca. Bonnska vlada in tudi kancler ne želita, da bi bila le-ta v vzhodnem delu Berlina zaradi tega, ker bi tamkaj nujno prišlo do stikov in razgovorov med predstavniki Bonna in Pankova, to pa utegne dišati po Ulbrichto- vem geslu »Nemci k eni mizi.«

Dopisniku »Borbe« so z urad- nega mesta sporočili, da bo bonnska vlada nočjo ali jutri zjutraj zavzela uradno stališče do so- vjetskega odgovora, »ker še ne pozna besedila note, marveč zgolj to, kar so objavile agencije.«

R. Vujović

Sovjetska vlada predlaga, naj bi bila konferenca štirih 25. januarja

Moskva, 26. dec. (AFP) — So- vjetska vlada je predlagala, naj bi se zunanji ministri štirih vele- sil sestali 25. januarja v Berlinu. Ta predlog je izrazila v noti, ki jo je sovjetsko zunanje minist- rstvo izročilo danes veleposlan- štvom zahodnih velesil v Moskvi. Tri zahodne velesile so pred- lagale Sovjetski zvezi, naj bi se začela berlinska konferenca šti- rih 4. januarja.

Jugoslovansko-bolgarski sporazum o železniškem prometu

Niš, 26. dec. (Tanjug) — Nocoj je bil v Niški banji med Ju- goslavijo in Bolgarijo podpisan spo- razum, s katerim je urejen ob- mejni železniški promet za pre- voz potnikov in blaga prek na novo določene postaje Gradine. S tem je bila odprta ena izmed najugodnejših poti bolgarskega izvoza in uvoza, zlasti v smeri Zahoda — proti Avstriji, Zahodni Nemčiji in drugim državam. S tem sporazumom so bili tudi ustvarjeni pogoji za razvoj tran- zitnega prometa prek Bolgarije v Turčijo. Dosedajni neurejeni od- nosi so ovirali redni promet pred- vsem zato, ker ni bila urejena veterinarska in fitosanitarna služ- ba med obema državama. Ta sporazum zagotavlja neovirano opravljanje teh služb.

Delegaciji obeh držav sodita, da bo ta sporazum imel velik obojestranski gospodarski pomen.

Ga. Panditova in Dag Hammarskjöld

Delovno razmerje ali članstvo v kolektivu

Pravni o delavskim samoupravljanju, ki se je oni dan razvila na delavski univerzi v Beogradu, je menda največjo pozornost vzbudilo vprašanje pravice posameznikov do članstva v kolektivu, to se pravi ali izvirajo iz zaposlitve posameznikov pravice, ki slone na delovnem razmerju ali na članstvu v kolektivu. To, mimogrede rečeno, ni nova tema. Ta tema je čedalje pogojeje na dnevnem redu v življenju naših kolektivov in v praksi jo obravnavajo na najrazličnejše načine.

Zakon v tem oziru še ni prinesel natančnejših doleč. Ali je sploh možno najti formulacijo, ki bi abstrahirala različnosti pogojev v naših podjetjih (opozarjam samo na razliko denimo gradbenega kolektiva, v katerem so v večini sezonski delavci in kompaktnega kolektiva strojnega podjetja), je vprašanje zase. Pustimo ob strani tudi to, ali bi s takšno formulo lahko poravnali latentni spor, ki tudi tu nastaja med tistim, kar kot proizvajalci v razmerah blagovne menjave moramo in tistim kar kot člani socialistične skupnosti neposrednih proizvajalcev želimo storiti v obravnavanju tega ali onega vprašanja. Dugače povedano, neizprosnost zakonov blagovne trga včasih primorajo tudi delovne kolektive, da odpusti nekaj delavcev, ki mu niso več potrebni. Takšen ukrep pa nujno zadene na določena etična načela, ki jih je dolgoletni boj za razvijanje proletarske solidarnosti vcepil v zavest delavskega razreda.

Na mnogih mestih smo slišali mnenje, da vprašanje odpuščanja in sprejemanja vendarle ne more biti stvar vsega delovnega kolektiva, marveč njegovih organov v upravljanju, v glavnem upravnega odbora in celo izključno direktorja. Pustimo ob strani vse tiste praktične razloge, ki jih navajajo in ki sicer zvone dokaj prepričljivo: da je nemogoče, da bi delovni kolektiv, nekaj tisoč delavcev, odločal o vsakem sprememju na delo ali odpustu in da bi bilo celo za upravni odbor kakoga sezonskega podjetja nemogoče, da bi se sredi sezone vsak dan sestali in o tem razpravljali. Pomuditi se hočemo pri nekaterih načelnih argumentih zagovornikov tega stališča.

Zagovorniki tega stališča predvsem poudarjajo znano resnico, da delavci upravljajo podjetje, niso pa njegovi lastniki. Priznati vsakemu delavcu ali uslužbencu pravico do članstva v kolektivu

bi analogno pomenilo, priznati mu vsaj po ovinkih lastniško pravico do proizvodnih sredstev. Nadalje tudi pravico, da je nosilec upravljanja v podjetju delavski svet in upravni odbor, ne pa delovni kolektiv, in da sta odgovorna pred skupnostjo prva dva, ne pa slednji. In nazadnje pravico, da bi bilo iluzorno pričakovati stvarne uspehe od podjetja, katerega organi upravljanja bi se ravnali pri odločanju o sprejemu na delo ali odpustu po kakem drugem, ne pa izključno po gospodarskem kriteriju.

Slednje misel bi seveda lahko takoj še bolj razvili. Pojem »pravdnosti« laško v pogojih blagovne menjave obrabamo, kakor hočemo, »pravdnost« je, da člani tega ali onega kolektiva tudi v trenutnih težavah vsi skupaj, čeprav v svojo škodo prenašajo tegobe prav tako, kakor so v obdobju konjunktive vsi skupaj delili dobiček. Prav tako pa je tudi »pravdnost«, da člani kolektiva, ki so v danem trenutku za normalno proizvodnjo odvečni, zapuste podjetje, da bi ostalim omogočili zaslužek »vsakemu po njegovem delu« in da si poiščejo zaposlitev kje drugod.

Zato tudi mislimo, da bi morali opustiti področje abstraktnega modrovanja in izvajanja pravnih pojmov in se nekoliko bolj poglobiti v stvarni svet, v katerem živimo. V dosedanji razpravi pa so, kakor vse kaže, iz tega konkretnega življenja povzeli malo dejstev. Ne moremo se tudi strinjati s tem, da bi vse sklepe povzemali iz veljavnih pravnih definicij. Te definicije namreč niso ustvarile delavskega samoupravljanja niti ga morejo posebno razvijati. Ustvarjala ga je živa praksa in vsakdanji boj tiščev delovnih kolektivov v naši deželi. Zakon pa imamo samo zato, da štiti priborjene pravice, in daje splošne napotke v njihovem nadaljnjem razvoju.

Navajamo nekatera dejstva po informacijah republiške inšpekcije je dela. V Beogradu so v septembru prek Urada za posredovanje

dela (torej zakonito) zaposlili 1121 ljudi, na lastno pobudo (s prijateljskimi zvezami z vodilnimi uslužbenci v podjetjih, s podkupovanjem in na podoben način se je jih je zaposlilo 415. Bili so primeri, da so direktorji v nasprotju s sklepom upravnega odbora sprejeli v službo svoje varovance (gostinsko podjetje tovarne »Dragoslav Djordjević-Goša«), da so sprejeli v službo upokojenca, ki ima 15.000 din pokojnine (Odkupna postaja »Zadržarata« v Valjevu itd.). Mnogo je bilo tudi intervencij državnih organov. Narodna banka v Smederevski Palanki je sprejela uslužbenca na intervencijo okrajnega ljudskega odbora in načelnika gospodarskega oddelka, odklonila pa je ponudbo uslužbenec v višjo šolsko izobrazbo. Sekretar Mestnega komiteja v Rumi je posredoval, da so sprejeli v službo nekoga nogometaša, večnega študenta, namesto ker bi bili morali zaposliti nekoga invalida itd.

Isto velja za odpuste iz službe. V zemunski elektrarni so vratarja odpustili samo zato, ker je v zasebnem pogovoru z nekim vodilnim uslužbencem rekel nekaj neresničnega, kar pa bi bilo utegnito uslužbenca kompromitirati. Vratar dolgo ni mogel dobiti službe zaradi zelo slabe karakteristike, ki so mu jo dali, ko so ga odpustili. V razpravi na delavski univerzi so omenili tudi primer nekoga direktorja, ki je odpustil nekoga uslužbenca kratko in malo zato, ker je bil baje nasproti njegovemu predreženju.

Sicer pa ne bomo naštevali novih primerov, da odpuščajo delavce in uslužbenca za vsako malenkost, celo zaradi kritike, če jo kdo izreče. Radi bi samo sprožili tole vprašanje: kakšna so poročila za delavsko samoupravljanje in demokratične odnose v podjetju, če prepustimo, direktorju ali posameznim drugim uslužbencem, pa tudi delavskemu svetu in upravni odboru (če so se zbirko-kritizirali), da izključno sam odločajo o odpustih. Dru-

gače povedano, člani delovnega kolektiva imajo pravico odločati o tarifnem pravilniku, o planu podjetja itd., ne pa tudi o lastni usodi v podjetju. Konkretno: naj si kdo drzne kritizirati direktorja, denimo zaradi prevelike plače, neupravičenih dnevnice, nepotrebnega potovanja v tujino itd., ko lahko direktor že jutri, na pr. zaradi zmanjšanja števila delovnih mest, odpusti nekaj delavcev, med njimi pa prav njega!

Temu vsekakor lahko ugovarjamo: kje pa je tu sindikalna organizacija in njena zaščitna vloga. Dobro, ta vloga sindikata še ni dovolj prevzela vseh naših kolektivov, morda pa bi se bilo treba celo bolj zanašati na konkretno akcijo sindikalnega delavstva v boju za zaščito načel delavskega samoupravljanja, kakor za premo natančno zakonito besedilo o delovnem razmerju, kakršno bi lahko birokracija v vsaki tovarni zmeraj obrnila v svojo korist. Vprašanje pa je, kako daleč je že zdaj možno dati takšni snovi natančno zakonito opredelitev, in vprašanje je, ali ne bi vsak okrnjen zakon pripomogel k pasivizaciji sindikatov v političnem boju za demokratičnizacijo notranjih razmer v podjetjih. Navsezadnje lahko namreč tudi vsak delovni kolektiv proceduro ob sprejemanju na delo in odpustih uredi po svojih notranjih predpisih, ki bi v tem primeru tudi ohranili raven zavesti vsakega kolektiva v njegovem boju proti samovoljni posameznikov. M. B.

V mnogih krajih so se prav lepo pripravili na letošnje leto. Dnevi pred Novim letom so postali pravo otroško slavnje. V Ljubljani je zraslo majhno mesto stojnje najrazličnejših oblik, vsak večer pa se v ljubljanskih ulicah na veliko veselje otrok, pa tudi starejših spreha ja Dedek Mrak s svojim spremstvom.

Zvezni izvršni svet sprejel osnutek uredbe o upravljanju stanovanjskih poslopij

Stanovanjska poslopja v splošni ljudski imovini ter zadržani lastniki kakor tudi zemljišča, na katerih ta poslopja stoji, upravljajo državljani, oziroma občine in stanovalec prek svojih hišnih svetov in stanovanjske skupnosti na podlagi pravice do stanovanja.

Glede na specifični značaj stanovanjskih poslopij kakor tudi splošne ljudske imovine in družbeni značaj stanovanjskega sklada v celoti, je stanovalec z uredbo priznana nova pravica, pravica do stanovanja, na podlagi katere se tudi stanovalec vključuje v upravljanje. Ta pravica zagotavlja državljanu trajno pravico do uporabe stanovanja, ki jo pridobne s stanovanjem, izgube pa lahko samo, če na pr. za določeni čas ne plačuje najemnine in stroškov za obratovanje skupne naprave stanovanja, če povzročajo stanovanju škodo itd.

NOVI ORGANI UPRAVLJANJA STANOVANJSKIH POSLOPIJ

Po novi uredbi so ustanove hišni sveti in stanovanjske skupnosti. Koristniki stanovanj izvolijo hišni svet. Stanovanjska skupnost pa se ustanovi za blok poslopij po razdelitvi, ki jo opravi ljudski odbor. Predstavniki vseh hišnih svetov ene stanovanjske skupnosti sestavljajo svet stanovanjske skupnosti. V krajih, kjer je stanovanjska skupnost v celoti ali delno delavskega naselja, pridejo v svet tudi predstavniki delavskega sveta, tovarne oziroma podjetja, katerega delavci v sistem naselja stanujejo. Tudi privatni lastniki kot koristniki stanovanja pridejo v svet stanovanjske skupnosti, ki jo sestavljajo poslopja v privatni lastnini.

Uveljavljanje in izpolnjevanje vseh sklepov hišnih svetov je zaupno upravljanje stanovanjske skupnosti s predsednikom uprave na čelu, ki ga določa ljudski odbor. Stanovanjska inšpekcija opravlja v imenu ljudskega odbora kontrolo in nadzorstvo nad upravljanjem stanovanjskih poslopij.

Uredba podrobno določa razmerje med vsemi temi organi. Hišni svet sklepa o uporabi dohodkov od poslopja, odloča o popravilih, skrbi za racionalno izkoriščanje stanovanj, nadzoruje delo hišnika poslopja itd. Hišni svet neposredno in prek stanovanjske skupnosti odloča o najvažnejših poslih upravljanja stanovanjskih poslopij.

UPRAVLJANJE PRIVATNIH POSLOPIJ

Uredba med drugim pooblašča stanovanjsko inšpekcijo, da lahko stori določene ukrepe, kakor na pr. da predlaga razpust stanovanjskega sveta in odredi pristojno upravo itd.

Glede upravljanja stanovanjskih poslopij privatnih lastnikov, ki imajo eno

ali dveje stanovanj, uredba določa, da upravljajo ta poslopja sami njihovi lastniki. Ljudski odbori pa lahko prepuste privatnim lastnikom v upravljanje tudi poslopja s tremi manjšimi stanovanji. Vsa ostala poslopja v privatni lastnini upravljajo hišni sveti in stanovanjske skupnosti.

DOLOČANJE NAJEMNINE

Najemnina se določa po stanovanjski tarifi, ki jo predpisuje ljudski odbor in mestne občine za področje mesta, oziroma mestne občine. Najemnina je odvisna od kakovosti in mesta stanovanja, plačuje pa se od kvadratnega metra stanovanjske površine. Za stanovanjsko površino se smatra površina sobe, prednje sobe, hodnika v stanovanju, kuhinje, kopalnice, šrambe in drugih zaprtih prostorov stanovanja. Ne upošteva pa se površina kleti, podstrežja, lope, pralnice, odprtih balkonov, teras, neprirernih za stanovanje, stopnišče, hišnih hodnikov in podobno. Da bi najemnino pravilneje določili, uredba predpisuje, da morajo ljudski odbori stanovanja kategorizirati. Vsa stanovanja na področju mesta, mestne občine in občine je treba razdeliti najmanj na šest kategorij, in sicer po gradnji, iz katerega je poslopje zgrajeno, po vrstah stanovanja (konfort), razdelitvi prostorov, zdravstvenih pogojih stanovanja, legi stanovanja v poslopiju in drugih pogojih, ki vplivajo na njegovo kakovost (balkoni, terase, vrtički, parki itd.).

Najemnina se določa tudi po conah, to se pravi po oddaljenosti stanovanja od središča mesta, oziroma kraja, dalje po zdravstvenih pogojih, lepoti in urejenosti kraja. Od vrtičkov, vrtov in

parkov, ki pripadajo posameznim poslopijem, plačujejo koristniki stanovanj posebno odškodnino. Višino odškodnine in način njene razdelitve ter uporabe predpisuje ljudski odbor.

KAKO NOVI NAJEMNIK PLAČUJE NAJEMNINO

Najemnino za vsako stanovanje določa uprava stanovanjske skupnosti ob uporabi stanovanjske tarife. Višina najemnine za vsako stanovanje mora biti objavljena v prostorih uprave stanovanjske skupnosti. Če koristnik meni, da je bila nepravilno odmerjena višina najemnine, se lahko pritoži proti nepravilni uporabi tarife za njegovo stanovanje. Pritožbo je treba vložiti na stanovanjsko inšpekcijo, o njej pa odloča svet ljudskega odbora, pristojen za komunalne stanovanjske posle.

Podnajemnik plačuje najemnino po stanovanjski površini, ki jo sam uporablja in v sorazmerja s številom uporabnikov, s katerimi sodeluje pri uporabi drugih prostorov v stanovanju. Za uporabo pohištva plačuje podnajemnik najemnino po prostem dorovoru.

Z uredbo je urejeno tudi vprašanje odpovedi stanovanj. Uredba prinaša glavne določbe postopka. Rozen sodne odpovedi omogoča uredba tudi prostovoljno privolitve v odpoved.

Za vsako poslopje je treba imeti evidenco o zneskih, ki so bili iz njegove najemnine vplačani v posamezni sklad. Isti sistem velja tudi za privatna poslopja s tem, da se od celotnega zneska najemnine določeni delež izplačuje lastniku. Ta delež lahko znaša 10 odstotkov od celotne najemnine, lahko pa je tudi večji, če je to edini vir dohodkov privatnega lastnika.

Jugoslovanski Rdeči križ bo izdatneje reševal socialna vprašanja

RK je organiziral seminar za ljudi, ki delajo v socialnem skrbstvu

Centralni odbor Jugoslovanskega Rdečega križa je priredil v Beogradu ob pomoči Zagrebske Višje strokovne šole za socialne delavce seminar, na katerem so razpravljali o razširitvi dejavnosti RK na področju socialne politike. Predavali so profesorji zagrebske šole in strokovnjak OŽN za socialno delo.

Na seminarju so proučili naslednje teme: razvoj socialne politike v Jugoslaviji, poznavanje človeka in človeških odnosov v socialnem delu, metode socialnega dela in naša socialna problematika. Razprava je bila usmerjena v praktična vprašanja, kako razširiti socialno delo Rdečega križa. Obravnavali so predvsem odnos med strokovno, poklicno

stranjo socialnega dela in med metodami množičnih akcij, ki so značilne za JRK. Udeleženci seminarja so se strinjali, da pri reševanju socialno političnih nalog ni treba zapostaviti množičnih oblik dela, marveč da jih je treba nasprotno še nadalje razvijati in izpopolnjevati.

Jugoslovanski Rdeči križ bo sprožil pobudo za širše proučevanje posameznih socialnih problemov, zlasti tistih, pri katerih se lahko RK izdatneje uveljavi. V zvezi s tem seminarjem je Centralni odbor JRK sklenil uveljaviti pri svojem delu nove organizacijske oblike, ki bodo omogočile, da bodo izpolnili razširjen socialni program te organizacije.

Zbor Glasbene matice na gostovanju v Trstu

Ljubljana, 26. decembra (Tanjuž) Danes je iz Ljubljane odpotoval v Trst mečani pevski zbor Glasbene matice, ki bo v nedeljo 27. decembra priredil koncert v tržaškem »Avidtorju«. Spored zborja, ki šteje okrog 100 pevcev, bo obsegal dela sodobnih jugoslovanskih skladateljev. Kot solisti bodo nastopili Elza Karlovac, Rudolf Franci, Janko Ravnik in Nada Verbič. Zbor je nedavno uspešno gostoval na Koroskem.

IZVEN DNEVNEGA REDA

Poslanci se so vrnili domov prej, kot so pričakovali sami in novinarji. Skupščinska palača je postala spet tiha in zaspala. Toda ne za dolgo. Kojo po noveletnih praznikih bodo njene dvorane vnovič oživele: sestale se bodo komisije za izdelavo poslovnika. Sredi januarja pa se bodo v tem visokem domu spet zbrali poslanci.

Filmski žarometi so bili prizgani, snemalna kamera je brnela. Predsedujoči je dal na glasovanje predlog, naj bi za predsednika skupščine izvolili Milovana Djilas.

»Kdor je znan, naj dvigne roko!«

Iz novinarske lože sem opazoval Djilasa. Edino on ni dvignil roke. Nekaj trenutkov kasneje, ko so bili poslanci na nogah in pozdravljali prvega predsednika Zvezne skupščine, je edino on sedel v klopi. Glavo je pobešil, roke so mu nervozno tipale po torbi. Očitno mu je bilo neprijetno in je čakal, da bi ovacije čimprej zaključili.

Nemudoma je zasedel predsedniško mesto: »Nadaljujmo. Izvoliti je treba prvega podpredsednika Zvezne skupščine. Kdo ima kak predlog?«

Brž ko je Bakaric predlagal Vladimirja Simića, je Djilas brez odlašanja predlog dal takoj na glasovanje. Toda hitro je vstal, se zasmajal in dejal:

»Oprostite, tovariši, jaz sem nov predsednik, pa sem pozabil vprašati, ali ima še kdo kak predlog za podpredsednika Skupščine.«

Po dvoranah se je raztegel smeh. »Torej ni drugega predloga. Predidimo na glasovanje. Kdo je za? ... Je kdo proti? ... Še bo kdo vzdržal glasovanja? ...«

ISKRENO

V nekaterih prostorih Skupščine so inštalirali zvočnike, po katerih lahko spremljate vse, kar se dogaja v dvorani Zveznega sveta. Toda iz njih lahko včasih slišite tudi tisto, kar ni namenjeno javnosti.

»Zaključujem sejo Zveznega sveta,« se je razlegel iz zvočnika glas Vlade Zečevića.

Poslanci so začeli zapuščati dvorano in iz zvočnika je bilo slišati hrup in ropotanje s stoli. Nenadoma je bilo vnovič slišati predsednikov glas:

»Danes mi je bilo teže, kot da sem ves dan kopal.«

Novi predsednik je pozabil na mizi pritiskati na gumb, s katerim izključuje zvočnik. In tako so njegove iskrene besede, namenjene najbrž kakemu prijatelju, prišle tudi do nas.

GLAVNA TEMA

Majhna anketa med skupino poslancev je pokazala, da je bila glavna tema njihovih razgovorov v odmorih med sejami zaseda Sestan-Drdić. Prvič po osebnodiviti je bil pri nas spodbil poslanski mandat. In zato seveda vsakega zanima, kaj se je vse pripetilo med volitvami v okraju Poreč-Buzet.

»Šo dokazi,« je izjavil Ljuba Drdič, »da je bila med volitvami kršena zakonitost. Okrajni voditelji so izkoristili svoj položaj in uveljavili diskriminacijo proti moji kandidaturi, jo proglasili za nesocialistično in s tem odstopili od duha volilnega zakona in načela enakopravnosti kandidatov.«

»Moja edina želja je, pravi Josip Sestan, »da naj komisija najvestneje raziše nepravilnosti, kolikor obstoje, in kaznuje vse tiste, ki so zanje odgovorni.«

Točno predstavo o tem, kako je potekal volilni boj v okraju Poreč-Buzet, bodo poslanci imeli šele takrat, ko bo komisija vso zadevo proučila. Domnevajo, da bodo njeni člani odšli v Poreč in Buzet, da bi tam preverili točnost navedb in pritožbi Ljube Drdiča.

SMOLA

»Pomislil, kaj se mi je pripetilo,« se pritožuje v odmoru poslanec Sveta proizvajalcev Josip Cazi vsajevemu kolegi Nikoli Kotlerju. Ravno pripravil sem se, da bi zaprosil za besedo in govoril o poročilu verifikacijskega odbora, pa je predsedujoči razpravo zaključil:

»No, int«

»Ne, nič, govor mi je pač ostal v žepu.«

»Ne ženi si tega k srcu, tudi mene je doletela ista usoda.«

»E, zdaj mi je laže,« pravi Cazi, smeječ se, »važno je, da nisem sam.«

GNECA

Brž ko se je razvedelo, da bo Milentije Popović govoril v imenu Zveznega izvršnega sveta o družbenem planu in proračunu za leto 1954, so novinarji pohiteli po ekspozice. Toda vsa dirka je bila zaman; član Zveznega izvršnega sveta je imel le en sam tipkan izvod ekspozicije.

To je novinarjem in uredništvom nakopalo dokaj težav, ker je bilo že precej pozno. Tovariš Popović je začel govoriti okrog 17.30. Morali smo čakati, da je prebral ekspozice, da so ga v steno-daktilografskem bloku razmnožili in potlej razdelili novinarjem.

Veliko preglavice smo imeli tudi s tem, da smo dobili osnutke odlokov, ki jih je morala sprejeti Skupščina.

Upamo, da bodo na prihodnjih sejah nove Skupščine do tiska in novinarjev uvidevnejši. A. P.

Postavljanje pogojev

Vsako povezovanje tržiškega vprašanja z drugimi mednarodnimi problemi je razdiralno

Enotnost svobodoljubnih držav, ki nasprotujejo agresiji in ekspanzionizmu, je bila nedvomno tisti odločilni činitelj, ki je omogočil, da je 1953. mednarodna napetost malo popustila. Združeni obrambni napori so pokazali Sovjetski zvezi, da odkrita agresivna politika predvsem hudo škodi samim njenim nasilcem. Ko se je po Stalinovi smrti znašla domala popolnoma osamljena, se je SZ začela truditi, da bi se nekako rešila iz tega položaja. Zato je uveljavila tudi novo taktiko.

V obrambnih naporih, ki so odločilno vplivali na SZ, da je storila taktični preokret v zunanji politiki, je imela izredno pomembno vlogo naša država. Jugoslavija je dala s svojo brezkompromisno borbo zoper nevarnost agresije na tem življenjsko važnem evropskem področju neprecenljive prispevek k ohranitvi miru na vsem svetu.

Zato ni prav nič pretirano, če rečemo, da lahko presodimo značaj politike posameznih držav najbolje po tem, na kakšno stališče so se postavile glede obrambnih dogovorov na Balkanu.

Da imata tako SZ kot Italija še nadalje isto negativno stališče, kakršnega sta imeli tudi poprej. Tako SZ kot Italija skušata izpodkopati ali vsaj oslabilo obrambo tega dela sveta. V ta namen hočeta izkoristiti tudi tržiško vprašanje.

MOŠKOVSKI POSKUSI
Moskovski časnik »Izvestija« je dal jasno vedeti, da pozdravlja tržiško krizo, ker upa, da bo le-ta balkanski pakt oslabilo.

Ostra protislovja med Turčijo in Grčijo ter med Grčijo in Jugoslavijo, ki so v okviru tega pakta, povzročijo v Washingtonu neprikrit bes. Italijansko-jugoslovanski antagonizem, ki je v zadnjem času zaostrel v zvezi s tržiškim vprašanjem, sodi med glavne težave, ki ovirajo uveljavljanje agresivnih načrtov ZDA na Balkanu.

Tako pišejo »Izvestija«, pomeni, da si sovjetska politika glede tržiškega vprašanja prizadeva, da bi položaj čim bolj skaltala, povezala to Kongres KP Indije

New Delhi, 26. dec. (Tanjug). V mestu Maduri v Južni Indiji se bo jutri začel kongres KP Indije. Po sedanjih predvidevanjih bo kongres zasedal približno dva tedna in bo obravnaval vprašanje ustanovitve široke protifevdalne in protimperialistične demokratične fronte, krepitev vpliva v sindikatih in ranja milijonskih delavskih in kmetičkih množic, kakor je poudaril informbirojevski tisk.

Disciplinirani informbirojevski tisk pa molči o pomembnem vprašanju, ki bo nesporno v središču pozornosti na tajihih sedanjih informbirojevskih vodstev. To je vprašanje premoči dveh sedanjih struj v stranki, tako imenovane »Konstitucijske« in »Prisťah parlamentarne« ki sta v mirnega sožitja tarna goga boja in mirnega sožitja v okviru ustave pod vodstvom voditelja parlamentarne skupine KP Gopalana, ter »struje, ki zagovarja tezo o umiku iz parlamenta in organiziranje oboroženih vstaj.

ZDA
Zarubinovo pismo »Washington Postu« in »Evening Staru«
Washington, 26. dec. (AFP). — Sovjetski veleposlanik v ZDA Zarubin je poslal uredništvom časnikov »Washington Post« in »Evening Star« pismo, v katerem je opozoril, da so deli zadnje sovjetske note netočno prevedli.

INDOKINA
Poziv Ho Ši Minhovega radia
Hongkong, 26. dec. (Reuter). Radio Vietnam, ki je pod nadzorstvom Ho Ši Minhovega enot, je objavil danes poziv vojakom vseh enot francoske unije, naj se združijo in zahtevajo, da bi indokitajsko vprašanje rešili a pogajanjih. Govorec o izpustitvi 297 francoskih ujetnikov za božič je ravnal poudaril, da tega niso storili »zaradi propagande«, marveč da so s tem Ho Ši Minhove enote »potrdile željo po miru«.

kranjevo vprašanje jugoslovansko-italijanskih odnosov z drugimi mednarodnimi vprašanji, čimbolj skaltala odnose med Jugoslavijo in zahodnimi državami, kakor tudi odnose na Balkanu, skratka, da bi tržiško vprašanje izkoristila v svoji splošni politiki slabitve in izpodkopavanja obrambnih naporov svedoboljubnega sveta. Zato je SZ tudi sprožila tržiško vprašanje pred Varnostnim svetom in v tej smeri je tekla tudi vsa diplomatska dejavnost sovjetskega predstavnika v Varnostnem svetu.

RIMSKI POSKUSI
Toda na isti črti je tudi današnja politika italijanske vlade. Tudi ta skuša tržiško vprašanje povezati z drugimi mednarodnimi vprašanji in ga izkoristiti kot sredstvo izsiljevanja Zahoda, in sicer zato, da bi v izsiljevanjem dosegla slabitev in izpodkopavanje obrambnih naporov na Balkanu.

V tem je tudi smisel italijanske vladne teze, da »sodelovanje ni mogoče, dokler tržiško vprašanje ne bo rešeno«, kakor tudi teze, da je treba vsako nadaljnje delo pri krepitevi evropske obrambe »pogojno povezati z rešitvijo tržiškega vprašanja«. (Pod »rešitvijo« tržiškega vprašanja pa si Rim seveda predstavlja izpolnitev vseh italijanskih zahtev.)

Zelo značilno je pisanje poluradne italijanske revije »Estere«, ki poudarja, da bi morali »proučiti stališče beograjske vlade do Zahoda«.

»Tudi z zgolj vojaških vidikov ima lahko Jugoslavija za atlantsko skupnost določen pomen samo, če bo neposredno ozko povezana z Italijo. Toda gre se za nekaj drugega in važnejšega. Države atlantskega pakta morajo danes odgovoriti tudi na precizno vprašanje: dokler lahko zaupamo v jugoslovansko sodelovanje ... Iz odgovora, ki ga bodo predstavniki atlantskih držav dali na to vprašanje, je treba nujno povzeti sklepe o nadaljnji smeri njihovega akcije proti Titovi Jugoslaviji.«

Revija »Estere« ne skriva, da je sedanja italijanska vlada proti krepitevi evropske obrambe in v zvezi s tem tudi odločno proti krepitevi obrambe na Balkanu, vse dotle, dokler ne bodo rešili tržiškega vprašanja.

RAZDIRALNA POLITIKA
Da pri tem ne gre le za pisanje posameznih časnikov, priča tudi praksa Fellove vlade. Vlada je tista, ki pogojno veže ratifikacijo sporazuma o evropski obrambni skupnosti z »rešitvijo tržiškega vprašanja«, čeprav je očitno, da v bistvu ratifikacija sporazuma o evropski vojni in evropski obrambni skupnosti nima nobene zveze s tržiškim vprašanjem. Takšno izsiljevalno stališče ima lahko samo tisti, ki mu sploh ni do evropske obrambe, marveč mu gre samo za to, kakor bi ostvaril svoje ekspanzionistične smotre, čeprav bi tudi s tem porušil tisto, kar je bilo doslej zgrajena na področju te obrambe.

Ta negativna in razdiralna politika se je očitneje kaže v stališču italijanske vlade do balkanskega pakta in do obrambnih naporov v tem delu sveta sploh. Tu je njena dejavnost zavestno usmerjena v slabitev in izpodkopavanje vsega tistega, kar je bilo doselej zgrajena.

Sedanja italijanska politika se glede vprašanja evropske obrambe in obrambe miru na Balkanu posebej, nahaja objektivno na isti črti s politiko Sovjetske zveze.

diralna politika eni kakor drugih doživela popoln neuspeh.

TRZIŠKO VPRAŠANJE JE POSEBNO VPRAŠANJE

Tako sovjetski kot italijanski poskusi, da bi pogojno vezali rešitev drugih mednarodnih vprašanj s tržiškim vprašanjem, pomenijo politiko, ki neposredno nasprotuje koristim mednarodnega sodelovanja.

Tržiško vprašanje je posebno vprašanje in zato ga je treba reševati ločeno. Reševati ga kot kraljevo vprašanje italijanskih odnosov, kar v bistvu tudi je. Če ga bodo tako obravnavali, ga bodo tudi rešili. Niti ni potrebno dokazovati, da nihče ni bolj zainteresiran kot Jugoslavi, da bi to vprašanje že enkrat sporazumno rešili. O tem priča vsa naša dejavnost.

Vsi tisti, ki so iskreno zainteresirani, da se v Evropi grade in krepe

stebri miru, niso te naloge nikdar povezovali ali pogojno vezali z rešitvijo tržiškega vprašanja. Tako pa je ravnila prav Jugoslavija. Nikdar ni svojih velikih in nesebičnih obrambnih naporov povezovala s tržiškim vprašanjem. Tudi v razdobju najhujše krize v zvezi s Trstom je nadaljevala z nezmanjšanimi naporom graditve atlantskega pakta in krepitev vseh ostalih obrambnih dogovorov. Tako je ravnila zato, ker njeno politiko vodijo izključno le koristi miru. Prav tako pa bi morali ravnati tudi vsi tisti, ki jim je resnično do tega, da bi mir utrdili.

Očitno je, da je vsako povezovanje tržiškega vprašanja z drugimi mednarodnimi problemi ne samo napačno, marveč tudi razdiralno in da lahko koristi samo tistim, ki jim ni do tega, da bi okrepili obrambne napore po svetu.

Jože Smole

KONTOVEL — Vse vasi in vsa, tudi najmanjša naselja v coni A so posejana z grobovi in spomeniki padlim borcev za svobodo. To je bil plebiscit te zemlje za osvoboditev izpod Italijanskega jarma. Prav na tem kontovelskem spomeniku piše: »... za kar sem umrl, bi hotel še enkrat umreti.«

Največje pridobitve v letošnjem letu.

po podatkih ameriškega Državnega geografskega društva

Washington, 26. decembra. Po podatkih ameriškega Državnega geografskega društva sledi zmagi nad Mount Everestom, kar je zdaj samo eden izmed mnogih smelih in pomembnih uspehov v letošnjem letu, po važnosti znanstvenih odkritij uspeh prof. Piccarda in njegovega sina, ki sta se nedavno v Tirenem morju spustila 3130 m globoko v morje. Ameriško društvo nadalje navaja, da so ameriški zvezdoslovci na gori Palomar v Kaliforniji z velikim Schmidtovim fototeleskopom posneli fotografsko karto vidnega vesolja. Ta skupina zvezdoslovcov je že prej odkrila nepriznane asteroide v bližnji Zemlje, nove meglenice, in mnogo meglenic daleč v prostoru.

Ameriško geografsko društvu tudi poroča, da so letos praktično preizkusili nov potapljaški oklep, imenovan akvaskop, ki je omogočil, da so življenje na dnu nekega zaliva barvno posneli. Na drugi strani so potapljači ne-

ke odprave na Sredozemskem morju dvignili z morskega dna ostanke neke grško-rimske ladje, o kateri domnevajo, da se je potopila okrog leta 230 pred našim štetjem. Z novim izumom, vodomermom je neka skupina znanstvenikov izmerila hitrost vodnega toka v Floridski morski ožini, široki kakih 160 km.

Skupine znanstvenikov so nadaljevale raziskave v večno zamrznjenem Arktiku, kjer sta dva geografa našla staro kopneno pot na Severni tečaj, po kateri je šel znani raziskovalec Robert Peary. Kanadski in ameriški znanstveniki so si na otoku Elemsir prizadevali, da bi našli poreklo velikih plavajočih otokov, kakor je sloveči otok Fel-lecher, ki ga uporabljajo za plavajočo meteorološko oporišče na Arktiku. Scrippsov institut za oceanografijo je poslal transpacifično odpravo, ki je izmerila in pregledala dele Pacifika in sestavila novo karto vetrov.

KOREJA
Kratek sestanek nevtralne komisije
Pan Mun Jom, 26. dec. (UP) — Nevtralna komisija je imela danes kratek sestanek, ki je trajal 39 minut. Predstavniki komisije je izjavili, da bo jutri nadaljevala obravnavanje

General Timaja, predsednik nevtralne komisije
poročila o pojasnjevanjih ujetnikom. Eno poročilo so predlagali predstavnik Indije, Poljske in Čehoslovaške, ki so izrazili »nekatero kritično pripombo« glede vloge Združenega po-

ZAHODNA NEMCIJA
Prihodnje leto bodo izplačali zahodnim okupatorjem dve milijardi 850 milijonov mark
Bonn, 26. dec. (UP) Zahodnonemški finančni minister Schäffer je izjavil, da bo do 30. junija prihodnjega leta Zahodna Nemčija izplačala zahodnim okupatorjem dve milijardi 850 milijonov mark na račun neizplačanih okupacijskih stroškov, ki jih zavzemanji niso uporabili. Kot nadomestilo za to izplačilo so ZDA, Velika Britanija in Francija objubile, da bodo obravnavale Schäfferjev predlog, naj bi okupacijske stroške znizali.

INDOKINA
Začela se je velika zimska vietnamska ofenziva
Saigon, 26. dec. (Reuter-UP) — Ho Ši Minhove enote so danes prodrele v mesto Tak Hen in tako preselele francosko-laoške enote na dva dela. S tem so zaključile bliskoviti prodor skozi najožji del dežele, ki se razteza od Kitajskega morja do meje Tajlanda. Francoska garnizija je izpraznila Tak Hen, ki leži na vzhodni obali reke Mekong na meji proti Tajlandu. S tem so preselele vse kopenske poti za preskrbovanje francosko-laoških enot v Severnem Laosu.

SUBJEKTIVNE SILE

Esto slišimo, da je socialistična in revolucionarna zavest pri nas zelo razvita. To drži samo delno. Ta zavest je razvita, kadar gre za osnovne pridobitve revolucije in za dosedanji razvoj: za nacionalizacijo, bogastvo in enotnost, za obrambo, za neodvisnost; toda to so vprašanja, ki so najmanj in najredkeje sporna, ker so v glavnem in dejansko že urejena. Brž, ko pa se dotaknemo novih vprašanj, ki nam jih žibljenje neusmiljeno in očitno zastavlja, vidimo, da zavest posameznikov odgovore šele išče. Katera so ta vprašanja? Nekatera smo že poudarili (razredni boj zdaj, zakonitost, nova razredna struktura itd.), teh vprašanj pa je cela vrsta, nešteto (vloga oblasti ter političnih in družbenih organizacij, vprašanje svobode kulture, resnična pravica kritike, konkretna in ne samo teoretična in »parolarska«, boj proti birokratizmu itd.). Ni videti, da bi na ta vprašanja posebno vnelo iskali odgovore. Če pa teh odgovorov ni v glavah mnogih vodilnih ljudi in forumov, to ne pomeni, da vprašanj v stvarnosti ni, niti da drugi ljudje odgovorov ne iščejo in ne najdejo. Toda pri nas je vse še nekako zavezano, preveč imamo še predpisane resnice, resnice, na katero čakamo, da pride od zgoraj.

Stvar je v tem: ker socialistično stvarnost imamo in ker raste, se nujno mora pojavljati socialistična zavest neodvisno od forumov in funkcionarjev, pa tudi navkljub njim. Življenje ne čaka blagoslovov, da bi živelo. Zavestne socialistične sile zdaj imamo in tudi zunaj uradnih komunističnih organizacij, še posebno zunaj, in tudi navkljub mnogim komunističnim forumom in funkcionarjem. I. zavestne, tako imenovane subjektivne sile, zdaj niso zgolj stvar komunistov in zavetnih delavcev (kakor je bilo nekoč), marveč je treba sem prštevat tudi vse tiste, ki so resnično za neodvisno, demokratično in socialistično, kajti samo takšna je lahko neodvisna Jugoslavija, ne glede na to, ali se njihovi idejni in drugi nazori na las ujemajo s t ali ono navidezno socialistično, pa tudi resnično dogmo tega ali onega funkcionarja.

Birokratska in dogmatska teorija o tem, da so samo komunisti zavestna sila socializma (»ljudje posebne kova«, kakor je rekel Stalin) je izpodbuda za njihovo izločanje v nekaj zase in nad družbo, v nekaj vneprej določena, da vodi ljudi, ker se edino »zaveda« končnih ciljev in ker je do kraja preverjeno. Ta teorija prikriva stvarnost — težnjo po posebnem — privilegiranjem položaju v družbi, po funkcijah na podlagi politične in »idejne« pripadnosti, ne pa na podlagi sposobnosti in strokovnega znanja. Takšna praksa in teorija morata odkimati komuniste od množic in jih spreminjati v pope in žandarje socializma (kakor smo videli v SZ, pa tudi pri nas so bile in so še zdaj takšne težnje).

Mnogim komunistom, ki so prišli z razvojem v položaj, da centralizirano upravljajo vse in povsod — od morale do filatelije, se ni posrečilo, da bi zdaj, ko je »nenadoma« zapihal duh demokracije, spremenili nazore, še manj pa prakso, običaje in manire. Demokracija čedalje bolj odkriva ne le, kdo je dejansko sovražnik socializma, marveč tudi, da je novi sovražnik — birokratizem, že nevarnejši od starega — kapitalizma in da s temi zadevami v resnici ni tako, kakor pišejo v dobrih stalinističnih učbenikih in kakor je, bogme, tudi v okorelih možganih do kraja birokratiziranih poglavarjev. Demokracija odkriva, da je zdaj možno socialistično zavest dalje razvijati, predvsem v konkretnem boju proti birokratizmu.

In prav zato, ker se takšni ljudje zdaj ne morejo tudi v praksi boriti proti birokratizmu, zmanjšali pa so se vloga, pomen in moč tistega starega — kapitalističnega — razrednega sovražnika, proti kateremu so se mogli in znali boriti, čeprav tudi kot birokrati, prav zaradi tega se ukvarjajo s tistim jalovim iskanjem razrednega sovražnika z lučjo pri belem dnevu in s tisto nervozno, pa tudi naivno in zlohotno »zdaj pa imaš demokracijo!« narsenostjo, ko se vendarle pojavi, v čemer se pravzaprav kažejo pritajena skomine, da bi se vrnili nazaj v birokratizem.

Zato so ulične (delno pa tudi v podjetjih) osnovne organizacije Zveze komunistov prišle v zagato. Od zgoraj jih priganjajo v dejavnost, pa ne znajo delati, ker v stari obliki sploh nimajo kaj delati. Teme za tako imenovano prosvetno, ideološko delo si izmišljajo v pisarnah komitejev in te teme so zastarele in dolgočasne. Čemu naj bi bile obvezne? Na dolgo in široko modrujejo o nezadostni dejavnosti in nesamokritiki zaradi dejavnosti, o izmišljenem liku komunistu, o tem, da člani ne hodijo na sestanke in podobno, dejavnosti pa ni. Normalen in vsakdanji pojav pa je, da se člani »izmuznejo«, da ne hodijo na sestanke, da je čedalje več pritožb zaradi pogostih in praznih sestankov. Zadeva je kratko in malo v tem: komunistične organizacije zdaj ne nadzirajo toliko oblasti in ne obravnavajo vsega in povsod, preprosti ljudje pa že žive z novimi demokratičnimi oblikami, brez pravovernne dogme in politiziranja, ker ljubijo svojo socialistično domovino, ker izpolnjujejo obveznosti do nje in ker se ubadajo za vsakdanje življenje. V takšnih razmerah osnovna organizacija Zveze komunistov ali Socialistične zveze tudi ne more imeti dela, kakor in kolikor ga je imela doslej. Po mojem mnenju naj bi se sestajale zelo redko (kadar volijo vodstvo in delegate ali kadar gre za spremembo politične linije). Kakšne pregrešne misli, kajti kdo in kako bo skrbel za dušo, za zavest in dejavnost teh ljudi? Toda na svetu so živeli in žive ljudje tudi brez takšnih sestankov, žive normalno življenje normalnih ljudi in ne propadajo, marveč so celo dobri in pošteni in — socialisti.

Opisani pogoji po mojem mnenju postavlja na dnevni red tudi vprašanje: ali je sploh potrebna takšna centralizirana politična mladinska organizacija?

Kaj pa je s sindikati? Ti pogoji so po mojem mnenju privedli tudi do tega, da so poklicni partijski, mladinski in drugi delavci zdaj odvečni in pravzaprav brez dela. 2. Le-ti »kontrolirajo« delo, »čuvarje« zavest in »izpodbujajo« k dejavnosti, v tem brezdnežu pa si izmišljajo in obnavljajo že odmrle »revolucionarne« birokratske oblike. 3. Takšni obliki, pa tudi ljudi, ki jih vsiljujejo, zavredne socialistične sile (komunisti — demokrati in ljudstvo) nič več ne trpe. Takšni ljudje se neogibno odkimajo od življenja, celo ne glede na to, kakšna so njihove vrline in ali jih kdo javno kritizira. Tem bolje za življenje.

Nekoč so ljudje žrtvovali vse, tudi življenje, da bi rešili poklicne revolucionarje. V družbenem napredku so bili nujno potrebni. Zdaj so zanj ovira in s tem se je ta oblika vsebinsko spremenila v svoje protislovje.

Minski kamen življenja je vrgel v neizprosno čeljust dose-danje pojme in oblike in navkljub najboljšim namenom jih melje in melje.

Milovan Djilas

»PRAVDA« O NADZORSTVU NAD ATOMSKO ENERGIJO
Moskva, 26. dec. (TAS) — Današnja »Pravda« komentira odgovor sovjetske vlade na predlog predsednika Eisenhowerja o vzpostavitvi mednarodnega nadzorstva nad atomsko energijo ter poudarja, da je ta odgovor javnost mnogih držav toplo sprejela. Toda, pripominja »Pravda«, v nekaterih deželah, predvsem v ZDA, so poskusili sovjetski odgovor prikriti, ga obiti ali pa spremeniti njegov pravi smisel.

V zvezi s tem omenja »Pravda« nedavno izjavo ameriškega zunanjega ministra Dullesa, predstavnika Foreign Officea in pisanje britanskega ter ameriškega

»LITOSTROJ« IN »RADE KONČAR« NA AZIJSKIH GRADBIŠČIH

Kako si jugoslovanska industrija utira pot na azijsko tržišče

(Posebej za »Borbo«) New Delhi, decembra (z letalom)

»Obiščiva trgovca!«
Tako mi je dejal prijatelj, ko sem ga po telefonu vprašal: »Kam pa drevi?«
»Obiščiva jih,« sem odvrnil, in sicer v množini kot on, čeprav sva dobro vedela, da gre samo za eno osebo. Pa tudi na ime bi se spomnila, če bi hotela.
Toda mi pač tako rečemo. Kajti to so »trgovci«, ne pa diplomati ali novinarji. »Trgovci« je rečeno s takšnim naglasom, v katerem bi človek z dobrim posluhom koj začutil tudi prizvok vprašanja: »Kaj pa počno v tujini, če niso niti diplomati niti novinarji in po čem se pravzaprav odlikujejo, razen tega, da so Jugoslovani?«

TEŽAVNO SE JE PREBITI

Pršla sva po večerji. Najin avto se je agresivno prebijal nekaj minut skozi ozke zatrpane ulice starega, za tem pa v ljudno in dostojanstveno zdrnil po širokih bulvarjih novega mesta. Stal sem pred hotelom, kjer je moč stanovati in delati samo v tem nočnem času, ko je temperatura, merjena z našim toplomerom, tudi tu domala znosna. Ko sva udobno zleknjena v foteljih evropsko opremljene hotelske sprejemnice čakala na tovariša, ki sva ga prišla obiskat, sem samogibno ponavljal v sebi imeni kolektivov, ki ju je zastopal: »Litostroj« — »Končar«. Ne vem, zakaj sem to počel. Pač zato, ker so bili moji možgani popolnoma mirni in so se ukvarjali le z eno stvarjo, o kateri človek ponavljaj besede kot obrabljena gramofonska plošča: »Litostroj — Končar«.

Naposled je prišel. Nemudoma je pristopil k nama in naju pozdravil kot stara prijatelja. Kako naju je spoznal, mi ni znal povedati. Opravičil se je: na konferenci sem bil. Oči so se mu zapirale, ker že dolgo ni spal, njegov glas pa je bil tih — tako, je bil utrujen. Opazil sem, da čisto ni mislil na to, kaj govorimo, in da so njegove misli zakopane v papirje, na gosto popisane s številkami. Prispel je minulo noč iz ene izmed sosednjih držav.

»Povejte nama kaj iz vaše prakse,« sem ga prosil, ko je že grozila nevarnost, da bo zaspal sredi razgovora o azijskem podnebnju.
Okleval je, jaz pa sem mu prigovarjal samo tako, da bi pozivel razgovor. Niti na misel mi ni prišlo, da bo povedal kaj zabavnega.
»Veste,« je začel, kot da mu je bilo jasno, da midva ničesar ne veva o njih in njihovem delu. »Veste, težko se je prebiti na ta trg. Azija je celina, za katero se mnogi bore. In sicer se bore z orožjem, ki nam ni niti dovoljeno, niti dostopno. Mnogi izmed njih, domala vsi imajo v primeri z nami ogromno prednost, ker že poznajo razmere in ker tisti, ki njihovo blago kupuje, dobro ve, kaj bo dobil. Jugoslovanska industrija pa je mlada in neznanca.«

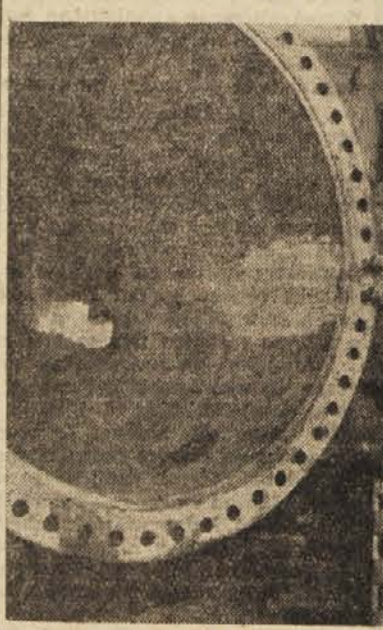
BITKA ZA HIDROCENTRALO

Nedavno je vlada sosedne države razpisala natečaj za graditev velike hidrocentrale. Za natečaj se je prijavilo 32 tvrdk. Uglede tvrdke iz Nemčije, Anglije, Svice, Japonske, Amerike in drugih držav. Za izdelavo popolnih proračunov in ponudb glede cen pa je bilo le deset dni časa.
»To je,« nama je razlagal tovariš, »smehen rok. Za takšne natečaje puste običajno več mesecev časa, da se predstavniki posvetujejo s svojimi centralami, ker seveda sami vseh proračunov ne morejo pripraviti.«

»Litostroj« IN »RADE KONČAR«

Predstavniki svetovnih tvrdk so se smejali, izvzemši predstavnikov dveh nemških tvrdk. »Ta dva,« je dejal najin tovariš s porogljivim nasmeškom, »sta nekako že vnaprej zvedela za natečaj, zbrala vse podatke in napravila že nekakšni ponudbi.« Dogovorilo so se, to je javna tajna, da bo tvrdka, ki bo sklenila pogodbo, poravnala s tisto, ki bo ostala praznih rok.
Stali smo pred vprašanjem, ali naj se odrečemo tej edinstveni priliki ali pa na lastno odgovornost izdelamo ponudbo. Sklenili smo po lastnih ocenitvah nekaterih činiteljev izdelati ponudbo in jo predložiti. To pa ni kar tako. Gre za milijonske vsote. Tako rekoč ni bilo niti časa, da bi poslali brzojavko v Beograd. Deset dni in deset noči je komaj zadostovalo za sestavo proračunov.
V dvorani, kjer je vladna komisija odpirala zapečateni ponudbe, skorajda ni bilo zanimanja. Predstavniki nemških tvrdk sta bila prepričana, da nihče razen njiju ni mogel predložiti ponudbe.
Najprej so odprli kuverto neke švicarske tvrdke. V njej je bil protest zaradi nemogočega roka. Druga je bila kuverta šved-

ske tvrdke, ki je zahtevala, naj razpišejo nov natečaj, tega pa razveljavijo. Zatem je prišlo nekaj praznih ovojn, pa ponudba

Francisova turbina, izdelak »Litostroja« za HC Jablanica

neke nemške tvrdke, zatem nekaj protestov in ponudba druge nemške tvrdke.

PONUDBA »NEZNANE« TVRDK

Predstavnika obeh tvrdk sta si zadovoljno meša roke. Konkurence ni bilo.
Zatem so odprli 17. kuverto. »Ponudba Litostroja,« je dejal predsednik komisije.

V dvorani je nastal hrup. »Kdo? Kakšen, treu? Kakšna tvrdka je to?«

»Jugoslovanska,« je predsednik kratko odgovoril.

Zastopnika nemških tvrdk nista mogla zadržati besa.

»To ne gre, to ni pravilno! Nikdar nisem slišal za to tvrdko! To je krivica!«

»Zakaj pa ne bi šlo?« je razburjena Nemce zajedljivo vprašal neki Šved. »Zakaj ne?« so ponavljali porogljivo vprašanje. Tedaj sta ona dva, vsa zaripla od jeze, zapustila dvorano. Jugoslovanska ponudba je bila ugodnejša glede pošiljk in cen. Nemca sta seveda, ker nista računala na konkurenco, postavila fantastične pogoje.

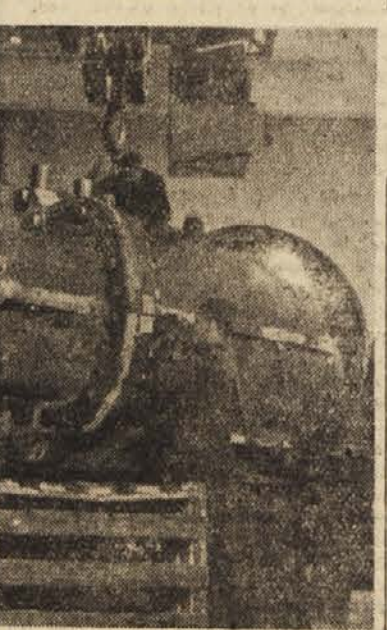
S tem pa še ni bila zadeva končana. Niti tedaj ne, ko je Beograd v glavnem potrdil točnost na hitro roko izdelanih proračunov.

To se je pripetilo pred tremi meseci. Vendar kupčije še vedno niso sklenili.

Inženirji na gradbišču so v en glas protestirali zoper sklep, da bodo graditev centrale zaupali

Jugoslovansko podjetju. Zahtevali so Nemce. Ko je njihovo zahtevo vlada zavrnila, so se pojavili neki strokovnjaki, ki so ugotovili, da bi to centralo lahko zgradila Kanada v okviru pomoči iz načrta Colombo. Izmed šestih hidrocentral, kolikor jih ta država gradi, bo dve izdelala Kanada. Nemškim tvrdkam je šlo za to, da bi naše podjetje ne dobilo tega posla in bi se tako ne prebilo na trg, ne glede na to, da je zanje ta posel izgubljen. Zato si prizadevajo, da bi centralo spravili v okvir kanadske pomoči.
»Borbo nadaljujemo, zdaj že bolje kaže,« je zaključil tovariš. Opravičil se nama je: ni še pripravil gradiva za jutrišnje razgovore. Kmalu pa se bo zazorilo.

Ko sem vzel svinčnik in beležnico, da bi zapisal nekatera imena, je že zaprl vrata za seboj. Spominjam se samo, da je zastopal kolektiva »Litostroj« in »Rade Končar«.

Ladislav Bruner

Ko sem vzel svinčnik in beležnico, da bi zapisal nekatera imena, je že zaprl vrata za seboj. Spominjam se samo, da je zastopal kolektiva »Litostroj« in »Rade Končar«.

Ladislav Bruner

Petrolejska mrzlica na Siciliji

Sicilijanci v strahu pričakujejo, ali jim bo rdeči ognjeni zubelj, ki je nedavno švignil iz njihove zemlje, prinesel blaginjo ali pa suženjstvo in izkoriščanje

(Od posebnega dopisnika Borbe) Rim, 25. decembra.

Letos 21. oktobra je nebo nad Raguzo na Siciliji zažarelo v rdečem odsevu 60 m visokega plamena. Revnim kmetom in brezposelnim delavcem tega siciljskega kraja je ta ognjeni stebel oznanil, da je ameriška »Gulf Oil Company« našla v siciljskem grlu petrolejski vrelc z zmogljivostjo 50.000 ton letno, kar je samo za 14.000 ton manj od celotne italijanske letne proizvodnje. V petrolejski mrzlici, ki je zajela otok — znan doslej po vsem, samo ne po bogastvu — je odjeknil kot svarilni glas Sergia Marule v pokrajinski skupščini: »Dežele, kjer najdejo petrolej, često izgube svobodo. Mi moramo preprečiti, da bi ta dogodek, ki je napolnil z radostjo srca Sicilijancev, ne postal začetek novega žalostnega hlapčevanja našega ljudstva tujcem.«

V ploskanju, s katerim je skupščina Sicilije pozdravila te besede, je bilo čutili primes globoke zaskrbljenosti: od 300.000 ha petrolejskih polj, za katere je pokrajinska vlada izdala doslej koncesije, jih je 20.000 že v rokah tujih družb.

Siciljska petrolejska zgodba se začela leta 1932, ko je ameriški geolog Thomas opravil prva vrtnanja v okolici Raguze. Brez slehernih izjav in javnih odkritij je Thomas čez nekaj mesecev zapustil Sicilijo in se 1. 1937 vrnil. Italijanska petrolejska družba AGIP je podcenjevala iskanje nafte na Siciliji in jo začela po Mussolinijevem naročilu iskati v Albaniji in na otoku Dalak v Afriki. Italijanska družba AGIP se za prihod skrivnostnega in molčevega ministra Thomasa na Sicilijo leta 1947 sploh ni zmenila. Celotna zahteva po koncesiji za 110 ha, ki sta jo poslala krajevni vladi Thomas in ameriška družba Gulf, članov italijanske družbe ni vzemirila. Leta 1949 so Italijani opustili vsa dela v zvezi z vrtnanjem na Siciliji in se umaknili v dolino Pada.

Ta umik je zapečatil usodo siciljskega petroleja. Ameriški kapitalu na tako imenovanih »neplodnih tleh« — kakor jih je omenila italijanska petrolejska družba — ni bilo težko izposlovati najširših koncesij. Trusti so celo zelo lahko dosegli, da so v pokrajinski skupščini izglasovali takrat po-

vsem nedolžen zakon: 20. marca leta 1950 je pokrajinska skupščina Sicilije izglasovala tujim družbam in privatnikom zakonito pooblastilo, da dobe koncesije za raziskovanje siciljskih tal do 100 tisoč hektarjev za tri leta in da bo ta rok avtomatično podaljšan na 30 let trajajočo koncesijo za izkoriščanje, če bi vrtnanje pokazalo, da je v zemlji nafta. V primeru izkoriščanja si pokrajinska vlada po tem zakonu pridruže pravico, da bo pobirala 4 do 20 % vrednosti načrpane nafte. Siciljski poslanci niso niti slutili, da bo odmev tega, takrat zanje nepomembnega zakona na svetu tako velik. Razen te »Gulf Oil Company« se je iznenada pojavila na Siciliji »Anglo Iran Oil Company«, za njo pa še Wrightman iz Texasa ter cela vrsta manjših podjetij iz Anglije in Amerike, ki so lahko dobila koncesije za petrolejska polja okrog Raguze, Sirakuze, Ravanuse, Gelle, Agrigenta, Ene, Bronte in Ribere v skupni površini 200.000 ha.

Sele rdeči plamen, ki je 21. oktobra švignil iz zemlje pri Raguzi, je vzbudil upanje, hkrati pa tudi tesnobno pričakovanje, ki sta narasla, ko je prišel odgovor, da je s posebnim letalom iz Raguze v Pittsburg, sedež »Gulf Oil Company«, poslana tekočina prvovrsten, iraskemu enak petrolej. Od tistega dne pokrajinska vlada ni vedela, kam bi s prošnjami za koncesije,

Sele rdeči plamen, ki je 21. oktobra švignil iz zemlje pri Raguzi, je vzbudil upanje, hkrati pa tudi tesnobno pričakovanje, ki sta narasla, ko je prišel odgovor, da je s posebnim letalom iz Raguze v Pittsburg, sedež »Gulf Oil Company«, poslana tekočina prvovrsten, iraskemu enak petrolej. Od tistega dne pokrajinska vlada ni vedela, kam bi s prošnjami za koncesije,

Mrzlica črnega zlata je šele tedaj zajela italijanske družbe, da so začele uradno zahtevati, naj pokrajinska vlada razveljavi zakone in koncesije, s katerimi so bila najboljša petrolejska polja že prodali tujcem za 30 let. Edino, kar so lahko dosegli, je bil sklep pokrajinske vlade Sicilije o prepovedi nadaljnega izdajanja koncesij tujim družbam, sprejet prvi dni decembra. S posebnim letalom so tisti dan pripeljali iz Rima na Sicilijo veleposlanika ga. Claro Luce, ki je takoj zahtevala razgovor s predsednikom pokrajinske vlade Resonom in protestirala proti sklepu, poudarjajoč zainteresiranost ZDA na vrtnanju, ki obeta glede na bogastvo prvega vrelca »Gulf Oil Company« bogate sadove. Gospa Clara Luce je opozorila siciljskega predsednika na zasluge Združenih držav, t. j. na zasluzna dejanja in skrivnostna potovanja mrs. Thomasa po Siciliji.

Pokrajinska vlada tudi po tem letnem obisku ni umaknila svojega sklepa, vtem ko predstavniki, mešetarji, diplomati in posredovalci, ki so preplavili Palermo zadnje dni, napovedujejo učinkovitejši pritisk, ki bo privedel do razveljavljenja prepovedi glede novih koncesij tujim družbam.

V okviru spletk tujih trustov, da bi si zagotovili ta strateški petrolejski položaj ni naključje polet siciljskega avtonomističnega gibanja, ki je te dni iz ZDA in Italije znova zahteval vzpostavitev neodvisne in avtonome Sicilije. Nekateri časniki, kakor rimski »Tempo«, so se v uvodnih člekih celo zavzemali za siciljsko avtonomijo, ne da bi seveda neposredno omenjali najnovejšo »petrolejsko« nagibe. Ta čas, ko prepoved novih koncesij še velja, tuje družbe uporabljajo preizkušene metode tako imenovanih »psov-raziskovalcev«, s katerimi prepoved pokrajinske vlade izgrajavo. Z denarjem teh družb italijanski državljani sami iščejo nafto in dobivajo koncesije, ker se prepoved nanje ne nanaša. Doslej znani »psi-raziskovalci« so prof. Pignatelli, ki dela za »Gulf«, in doslej neznan mala podjetnika La Dula in Leonarda, ki imata nepričakovano bogata denarna sredstva, ni pa še znano, od katere tuje družbe.

Vtem ko se na Siciliji tako razvijajo novi razbojniški napadi — tokrat v nasprotju s povesnimi — obzirnejši in previdnejši, s tem pa za prebivalce Sicilije mnogo nevarnejši, italijanski uradni krogi o tem dosledno molče.

V tej tajnostvosti in strahu, da javnost ne bi ničesar zvedela, vidijo mnogi soudeležbo pri krivicah, ki je italijanski petrolej vzel italijanskim družbam, vtem ko vidijo drugi v tem strahu posledice, ki jih je prineslo črno zlato v zgodovino mnogih narodov. Vsekakor skrivnostni molk vlade — vtem ko glasovi tujih senzalov na Siciliji prevladujejo — ne obeta nič dobrega. Javnost se vprašuje, Sicilijanci pa v strahu pričakujejo: ali jim bo rdeči ognjeni zubelj, ki je nedavno švignil iz njihove zemlje, prinesel luč blaginje ali pa bo zalil njihovo zemljo s krvavim znojem suženjstva in izkoriščanja. Ali jo bo zalil z njihovim lastnim znojem v zamenjavo za tisto, kar bodo drugi iz nje črpali?

Frane Barbieri

Priprave na berlinsko konferenco

Frane Barbieri

SKOZI UVODNIKE TREH ANGLEŠKIH ČASNIKOV

Jutro, ko so časniki izšli brez senzacij

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

London, decembra
Današnje jutro je kakor večerajšnje: vlažno in megleno. Vlažen mraz sili pod kožo in zmeraj je tako. In spet bom slišal od gospodinje, da je tudi danes, kakor je bilo večeraj »lovely morning«. In spet bom, čeprav se s tem ne strinjam, odgovoril, da je zares krasno jutro, kakor se sploh ne strinjam s tem, da je letošnja »zima suha«, čeprav so jo uradno za takšno razglasili. Mar nismo mi, Jugoslovani, strokovnjaki za sušo? Najhuje pa je tisto novinarsko vsako jutro so čem danes.
Prebiram časnike, ki so izšli 21. decembra. V Parizu osem glasovanj ni prineslo odločitve. Francija še zmeraj čaka, kdaj bo izvoljen predsednik republike. Rusi izkoriščajo zahodno cincanje. Že dva tedna ni odgovora na vabilo, naj bi prišli v Berlin. Moskva torej molči. Moskva navadno res počasi odgovarja. Toda kaj naj bi to prav zdaj pomenilo?
Priznanje gospodu Dullesu — taktična podpora zagotovljena, in

dalje nič posebnega. Sneg v Svici in tako dalje. In vse to na prvih straneh.

In tako sem razočaran nad stranmi in izvzemši »Times«, ki dan za dnem navdušuje bralce z malimi oglasi v tem delu, sklenil prebrati uvodnike, izbrati nekaj izmed njih in kratko in malo povedati, kaj sem v njih bral.

ORJAKI SE VRAČAJO

»Manchester Guardian« — naslov uvodnika: »Orjaki se vračajo«. Prvi stavek se glasi: »V Nemčiji se kombinati in karteli vračajo; na Japonskem veliki gospodarski monsturni, Zaibacu, ki so bili po vojni med okupacijo porušeni, se spet dvigajo.« Ta tema vzbuja čedalje več pozornosti. Nedavno je »Times« v članku, v katerem je obravnaval upanje Nemčije, da se bo spet dokopala do svetovnega trga, ugotovil, da je »Nemčija« spet gospodujoča gospodarska sila na kontinentu. V tem uvodniku pa se »Manchester Guardian« zanima v glavnem za Japonsko: »Pred vojno,« piše ta časnik, »je imela skupina Micubiši v rokah 10 odstotkov japonske

trgovine, Micubi pa 18%. Američani so ju ločili. Micubiši ima zdaj 100 tvrdk, zdaj pa se znova združujeta in Micubiši napreduje. Druga skupina Cowa Comercial Comp. si je prilastila ime Micubiši Soi. Zdaj se bodo združile štiri družbe in postale največji japonski trgovinski koncern.«

»Zaradi vsega tega,« piše angleški časnik, »pričuje Japonska ostro tujo kritiko. Tokijski časniki priobčujejo precej različnih opravil.«

»Manchester Guardian« omenja »sporno stališče« časnika »Nippon Times«. Japonska je premajhna in preveč siromašna dežela, da bi podpirala mnogo majhnih konkurenčnih podjetij z zunanjimi trgovini, trdi »Nippon Times«. Japonski kolektiva angleškega uvodničarja dalje objublja: Zmanjšati razbijalno konkurenco, izgubiti se dumpingu, boljše kakovosti in na koncu načrtno proučevanje trga. Vse to je lepo, toda dejstva so dejstva, odgovarja »Manchester Guardian«.

»Industrijski orjaki oživljajo z vsem tistim kar pomeni v praksi gospodarsko silo nad vlado in ljudstvom.«

Da, poraženi orjaki se vračajo. Če prihajajo na trge v mnogih delih sveta, tam pa za mnoge ni mesta. Ali bo prihodnje leto prišlo do spopada med gospodarskimi orjaki na svetovnem trgu in kako bodo v njem odrezali orjaki te dežele?

SPET RAZOČARANJE

»Times«: Izid malteških volitev nas je razočaral, tako se začne uvodnik. Kje neki sem bral ta stavek? Da, oni dan je bilo rečeno, ne vem v katerem časniku: »Izid sudanskih volitev nas je razočaral. Naslov današnjega uvodnika: »Malta«. Nedavno Gviljana, predčerašnjim Buganda, večeraj in jutri: Kenja. Kaj neki se je zgodilo na Malti? Položaj po volitvah: sestavitve ne morejo ne vlade manjšine, niti ni pogojev za koalicio; »Mat položaj« kakor se šahovsko izraza »Daily Telegraph«.

»Posebno razočaranje je v tem,« piše »Times« — »da je ta zastoj nastal prav v času, ko se je angleška vlada ponudila, da bi preusmerila Malto iz pristojnosti Colonial Officea v Homme Office. Reakcija na ta predlog je bila obzirna. Samo nacionalna stranka je bila bolj ali manj osebno proti njemu... njen program je zapopaden v mobilizaciji želje po večji neodvisnosti, čeprav v okviru Commonwealtha.«

Malta je, pripominja »Daily Telegraph«, v svojem uvodniku, pravzaprav predstavnik nekaterih odvisnih dežel, ki jih, čeprav zrele za popolno samoupravo, omejujejo strateški in finančni činitelji. Bila je predmet mnogih ustavnih poskusov. Če bi se kateri izmed njih posrečil, bi to lahko pokazalo pot naprej za druge kolonije, ki so v enakem položaju.

Malta je majhen, toda strateško važen otok, ki ima kakih 317.000 prebivalcev. Njena zgodovina je burna. Malta je imela več gospodarjev. Po porazu Francozov leta 1800. se je, trdi neki tukajšnji letnj almanah »po lastni želji« vključila v britanski imperij. Če so Maltežani sploh kdaj gojili takšno željo, so jo po vseh znakih sodeč zdaj spremenili. Tudi ta oteček je še en izraz širokih in perečih problemov v angleških kolonijah, ki ga g. Oliver Lyttleton v starem letu ni tako uspešno reševal in s katerim znova stopa v novo, 1954. leto.

To so torej nekatere teme uvodnikov v treh vodilnih angleških časnikih. Prebral sem jih nekega pustega jutra, ko so časniki izšli brez sleherne senzacije. Običajne, malone vsakdanje teme o tegobah, s katerimi se ukvarja ta dežela, in vendar so morda postale zanimive prav zato, ker so že zdavnaj nehale biti senzacije.
Dušan Blagojević

ZADNJA POROČILA

ODMEV NA SOVJETSKO NOTO O BERLINSKI KONFERENCI

Lahod bo najbrž sprejel moskovski predlog

Washington, 26. dec. (R). V prvem uradnem komentarju, ki so ga nocoj izdali v Washingtonu o sovjetski noti glede konference štirih, krajajo Moskvo, da ne bi bilo potrebno konference preložiti kar za tri tedne. Washingtonsko poročilo pravi, da je bilo že doslej dovolj časa za priprave, saj zadnje sile vabijo SZ na skupno konferenco že od julija lanskega leta. Vendar pa se — pripominjajo — zaradi novega sovjetskega predloga, čeprav se z njim ne strinjajo popolnoma, ne smejo zmanj-

šati upi na sklicanje konference. Zunanje ministrstvo ZDA tudi pripominja, da se bodo že posvetovali z britansko in francosko vlado. Pariz, 26. dec. (AFP). Nocojšnji pariški časniki so objavili besedilo sovjetske note o konferenci štiri, ki naj bi bila v Berlinu. Med drugim pravi sovjetska nota, da »potrjuje stališče, ki ga je že prej izrazila glede na sklicanje konference zunanjih ministrov.« »Sovjetska vlada sodi, da je smisel te konference povezan z možnostjo, da bi dosegli zmanjšanje napetosti in mednarodnih odnosih — poudarja moskovska nota — pod pogojem, da se bodo udeleženci konference z vso odgovornostjo lotili tega vprašanja. Smisel konference je tudi v tem, da bo zagotovila varnost Evrope in zmanjšala nevarnost pred obnovo nemškega militarizma.«

Štirje komisariji v Berlinu dogovore o kraju, kjer naj bi bila konferenca štiri. Ameriški funkcionarji v Washingtonu in britanski v Londonu so mnenja, da bodo vlade ZDA, Francije in Velike Britanije sprejele protipredlog SZ, naj bi bila konferenca zunanjih ministrov štiri vesil 25. januarja namesto 4. januarja, kakor so to predlagale zahodne sile. Toda dokler se bodo predstavniki treh zahodnih sil posvetovali med seboj, ne bo objavljeno nikakršno uradno sporočilo o sovjetski noti. Tu poudarjajo, da so sovjetski protipredlog v ameriških uradnih krogih ugodno sprejeli, saj so tudi ameriški funkcionarji dvomili ali bo mogoče konferenco pripraviti v predvidenem roku. Sodijo, da je bil glavni razlog, ki je vodil Moskvo, ko je predlagala odgoditev konference ta, da nima pomena razpravljati s Francijo, dokler ne bo prevzel dolžnosti novi predsednik republike in dokler ne bodo izvedli sprememb v vladi.

Nočne brzozjavke

Dunaj. — Avstrijska vlada je ugodno sprejela vest, da je SZ pristala na berlinsko konferenco. Tukaj naj bi se odločilo, da bo SZ sprejela stališče zahodnih sil, naj bi v ureditvi avstrijskega in nemškega vprašanja šla prednost. Na Dunaju so pripravili vse potrebno za odhod avstrijske delegacije v Berlin.

London. — Sredi tega tedna so objavili neuradne anglo-egiptske razgovore o Suezju, ki so bili prekinjeni oktobra letos. Vsebinski razgovori so se navedli umik britanskih čil in zapovedi varnosti na tem pomembnem strateškem področju.

London. — Tu so ugodno sprejeli Eisenhowerjevo izjavo o postopnem manjšanju ameriških čet na Koreji, ker sodijo, da je ta sklep ustvaril boljšo pogoje za sklicanje politične konference o Koreji.

Washington. — Siam je pred kratkim poslal Kambožski orožje in je pripravljen preskrbeti z orožjem tudi Laos, če bi ga tamkaj zahtevali. Washingtonski politični krogi, ki so to izvedli, poročajo nadalje, da se bo ameriški veleposlanik v Siamu William Donovan, ki je zdaj na dopustu v ZDA, vrnil v Bangkok 6. januarja ali pa že celo prej, če se bo hotel ustrediti položaj v Laosu. Donovan si prizadeva, da bi ZDA odobrile dolgoročni program ameriške vojaške pomoči Siamu.

Pariz. — Tudi danes se je še po vsej Franciji nadaljevala stavka uslužbencev P.T.T. Vlada je zaposlila na mestih stavkajočih pripadnike vojske.

Teheran. — Jutri se bo začela revnija procesa proti bivšemu predsedniku Mosadiku, ki je zdel na dopustu v ZDA, vrnil v Bangkok 6. januarja ali pa že celo prej, če se bo hotel ustrediti položaj v Laosu. Donovan si prizadeva, da bi ZDA odobrile dolgoročni program ameriške vojaške pomoči Siamu.

Luxemburg. — Danes so tu svečano pokopali posmrtno ostanke predsednika vlade Pierra Duponga. Na pogrebu je zastopal Francijo Robert Schuman, Belgijo pa predsednik vlade Van Houste.

Chicago. — Med božičnimi prazniki je v ZDA zaradi prometnih nesreč izgubilo življenje več kot 300 oseb, med njimi največ v Kaliforniji, 80 oseb pa je bilo žrtev drugih nesreč, od katerih je bila najhujša v Kentuckiju, kjer je ob požaru zgorelo 1 otrok hkrati z materjo, oče pa je bil težje poškodovan.

SPORT Zagrebški »Metalac« je danes premagal v Darmstadtu tamkajšnji istoimenski klub s 5:2 (2:1).

V Zagrebu je danes tamkajšnji košarkaški klub »Montažno« premagal košarkašice iz Heidelberga s 73:47 (22:29). V predtekmi so košarkašice Lokomotive premagale kolegice iz Heidelberga z 42:35 (23:21).

Tudi drugi okraji naj bi tako pomagali revnim študentom

V Ljubljani se v glavnem izobražuje mladina iz vse Slovenije. Med dijaki in študenti jih je veliko, ki živijo v slabih razmerah. To so predvsem dijaki, ki so brez stipendij in otroških dohodkov, otroci malih kmetov, sezonskih delavcev in drugih staršev, ki niso v stalnem delovnem razmerju, to so otroci staršev, ki nimajo dovolj dohodka, da bi jih vzdrževali. Pri Mestnem komiteju LMS v Ljubljani so že lani ustanovili odbor, ki naj bi pomagal revnim dijakom. Lani so številne ustanove in podjetja pomagala tem dijakom dalje študirati. Letos je odbor prejel nad 200 prošelj, ki bi jim bilo nujno ugoditi. Večina teh dijakov obiskuje srednje strokovne šole, in sicer obiskuje 3. in 4. razred tričetrtine prosilcev. Doma so v

glavnem iz pasivnih krajev Slovenije, iz Bele krajine, Notranjske, iz raznih krajev Dolenjske in Primorske. Nekaterim prosilcem je odbor ugodil in jim dal denar, ki so ga dala nekatera podjetja in ustanove. Vendar pa odbor ni našel pri vseh podjetjih razumevanja, tako ni mogel rešiti vseh prošelj. Poslal jih je na okraje. Doslej je črnomeljski okraj ugodno rešil večino prošelj in želeli bi bilo, da bi ga posnemali tudi ostali okraji. Le tako bodo dijaki lahko dovršili šolanje.

Clani Prešernove družbe, ko prejmete knjige, obnovite članarino!

ZDA bodo umaknile del čet s Koreje

Izjava predsednika ZDA Eisenhowerja

Georgija, 26. dec. (UP). Predsednik ZDA Eisenhower je danes sporočil, da se bodo ameriške kopenske sile na Koreji postopoma zmanjševale in da se bosta v kratkem umaknili s Koreje dve diviziji ameriške vojske. Eisenhower je hkrati opozoril ameriški narod, da ne pričakuje preveč od premirja na Koreji, saj utegne nasprotnik vnovič napasti. Zategadelj je nujno, da ostanejo obojene sile Združenega poveljstva na Koreji združene in sposobne nuditi takojšen odpor slehernemu obnavljanju obojenih napadov. Eisenhower je tudi dejal, da je 5 mesecev trajajoče premirje na Koreji zmanjšalo potrebo vzdrževanja velikih kopenskih sil na Koreji, tem bolj ker je Južna Koreja zgradila lastne sile v zadnjem obdobju vojne. »Razen tega so naše naraščajoče letalske sile sedaj bolj gibčne in imajo večjo udarno moč kot kdajkoli poprej«, je dejal predsednik ZDA Eisenhower.

General Winterton odpotoval v Anglijo

Trst, 26. dec. (Tanjug). Nocoj so tu uradno sporočili, da je poveljnik cone A STO general Winterton odpotoval v Veliko Britanijo, kjer se bo zadržal nekaj dni. Sporočilo pravi, da bo general Winterton s svojo ženo preživel v Veliki Britaniji božične praznike.

V kamniški občini bodo elektrificirali še zadnje vasi

Kamniška okolica je vsa elektrificirana, tudi oddaljene vasi, kakor na primer Tunjice, Brezje in Gozd. Letos so potegnili električni vod celo do železniškega doma na Kisovcu v višino 2200 m, spomladi pa ga bodo podaljšali na Veliko planino. Le vas Paloviče s sosednjo Vranjo pečjo v kamniški občini še nima elektrike. Paloviče so znana partizanska vas, ki leži v gozdnatih hribih nad Polovcem, 6 km jugovzhodno od Kamnika, a njeni prebivalci so znani kot najvestnejši davkoplačevalci. Ze davno bi radi elektriko, toda zaradi velike oddaljenosti od električnega voda, ne bi zmogli sami tolikih stroškov, zlasti ker so hiše zelo raztresene. Ker so Paloviče vključene v kamniško občinsko skupnost, je Mestni ljudski odbor določil v letošnjem proračunu 4 milijone dinarjev za elektrifikacijo zadnje vasi v kamniški občini.

B R A L C I N A M P I S E J O POMAGAJMO JIM PRISKRIBETI DOBRO PITNO VODO

Haloze, hvaležno delovno področje Centralnega higienskega zavoda

Haloze smo doslej poznali le po izredno grobem izkoriščanju tamonjih vinskih vinjarjev in splošni revščini. Te dni so bile izdane poslednje odločbe o odpravi vinskih razmerij in tako bomo rešili eno vprašanje, ki je težilo Haložane. S tem pa smo prav gotovo šele na začetku reševanja perečih haloških vprašanj. Eno najbolj perečih vprašanj je nedvomno vodo. Kakor so Halože poznane po dobrem vinu, ki si je pridobilo že mednarodni sloves, tako je v Halozah pomanjkanje dobre pitne vode. Pravih in stalnih izvirov je zelo malo. Večina Haložanov se oskrbuje z vodo iz takojimenovanih »studencev«, ki pa jih mirno lahko imenujemo mlakuze. Zato moremo šteti 90 % haloških ljudi med tiste 3 % Slovencev, ki še vedno uživajo vodo neposredno iz potokov in mlak, kot to navaja v članku dr. Srdan Sovnik (glej »Ljudska pravica-Borba«, dne 9. dec. 1953). Podobno stanje je bilo v Sloveniji le še v Goriških Brdih, kjer pa so ga pred letom rešili z zgraditvijo vodovoda.

Kaino, po mivki zadržajo vodo, ki jo uporabljajo tako za kuho, kot za napajanje živine, posije po strmih stozah iz temnih grap največkrat otroci. Studenci so oddaljeni od hiš čisto tudi do pol ure. V polnih mesecih mnogo mlakuž usahne, medtem ko v sušnih letih Haložani rešenišo trpe. V sušnih letih, kot je bilo n. pr. lansko, se vsi haloški studenci poseže. Redki studenci po dolinah postanejo takrat prave romarske poti. Ure in več daleč prihajajo ljudje po vodo, ki postane dragoceno in trpljenje, saj jo mora večina znesti domov v vrših ali brentah. Morajo jo nositi za kuho, za živino in še za škropljenje. (Za vsa škropljenja je potrebna povprečno od 600 do 1000 litrov.) Mnogi so primorani voziti vodo cele iz več kilometrov oddaljene Drave. Pri tem boju za vodo pa se čisto dogodi, da posamezniki zamude škropljenje, ker je ne morejo dobiti pravočasno. Zamujeno škropljenje pa lahko pomeni katastrofo za vinski pridelek. Ali je pri takem stanju čudno, če je pošteno umivanje in vzdrževanje osebne higijene, kot smo ga normalno navajamo za Haložana dejansko nedosegljivo. Prava sreča je, da nimamo ob takšnih razmerah večkratnih pojavov tifusa in drugih bolezni.

njegovo rešitev — zgraditi vodovod. Toda zdi se, nanj v doglednem času še ne smemo računati. Tu namreč strjenih naselij ni, napeljevanje vodovoda po vseh hribih pa bi bilo zelo drago. Zato mislim, da je treba iskati rešitve drugje. Vse količnejše dotre izviritve bi morali higiensko urediti, zabetonirati in opremiti s primernimi črpalkami. To akcijo naj bi prevzel in sistematično vodil Centralni higienski zavod Slovenije ob pomoči Republiškega odbora Rdečega križa in Okrajnega ljudskega odbora. Cimprej bi bilo potrebno izdelati temeljito študijo in predračun ter na osnovi tega perspektivni načrt dela. S tem seveda Haložanom ne bi bilo prihranjeno nošenje vode, dobili bi pa zdravo pitno vodo, kar je nujno za zboljšanje zdravstvenih razmer. Za oskrbo z vodo za živino in škropljenje bi bilo potrebno zgraditi več cistern. To je seveda vprašanje posameznikov in skupin kmetovalcev. Vendar mislim, da li tudi tu bila potrebna pomoč skupnosti, ki naj bi nudila potrebna kreditna sredstva. Haložani, ki jih problem vode tlačí, se namreč pokazali za

Kako rešiti vprašanje in ljudem pomagati? Najidealnejša bi bila se-

veda dolinka je od Jesenic dalje, do tam, ko se združi s Savo Bohinjko,

M. Bečič

Le čistilne naprave bodo obvarovale ribe v gorenjskih vodah

V nekem časopisu, ne spominjam se več, kje, sembral idealen opis jezera pri Zbiljah. Govora je bilo o smaragdno zelenih jezerskih valovih. Ki hlade vročo kri brhkih Ljubljančan. Nekaj dni za tem sem stal na mostu na Savi pod Radovljico. Toda valovi Save niso bili nič sivi, ampak skoraj črni, ker odplakuje tovarna na Jesenicah vsa umazanija v Savo. Menda se tovarna ne ozira preveč na to, kaj bo z vodno favno. Mislijo si menda, »če ribe počrkajo, bomo pa plačali: manj bomo imeli izdatkov, kakor če bi delali čistilnice, ki jo sicer zahteva zakon o sladkovodnem ribištvu«. Sel sem nekaj časa ob vodi in našel sedem dvoletnih šarenk in štiri potocene postvri mrtve. Najbrž so bile zastrupljene. V strokovnih listih in dnevnihki je bilo že veliko pisana o tem, kako tovarne zastrupljajo vodo z odplakovanjem umazanije. Toda doslej vse to še ni nič zaleglo.

brez rib. Od Radovljice proti Otočam plavajo v njej kleni in le tu pa tam kakšna šarenka. Lipanov in sulcev ni prav do Kranja in prav tu dve ribi privabljata športnega ribiča. Pod Podnartom se na desnem bregu izvija v Savo Lipnica. Ze Valvazorjo omenja, da je bogata postvri. Včasih je Lipnica zalagala Savo. Sedaj tega ni več, ker je v Kropti ob potoku Kroparici, glavnem dotoku Lipnice, kovinska industrija »Plamen«, ki jo žal tudi malo zanima, kakšno umazanijo odplakuje v Kroparico.

POSEBNA ZALOŽBA naj bi izdajala samo šolske knjige

O našem šolstvu je leto za letom mnogo govora, na pomanjkanje šolskih knjig pa je kakko leto ali dve sploh ne opozarjamo več, ker smo se na to že tako navadili, da smo že obupali, da bi se dalo sploh še kaj storiti. Vsako leto je enako: učitelji in profesorji se pritožujejo, da knjig ni, tisti, ki zanje skrbe, se pa izgovarjajo, da še niso tiskane, da so tiskarne in knjigovoznice preobremenjene z delom, da bi šolske knjige lahko pravočasno izšle. Cez dva tedna bo prva polovica letošnjega šolskega leta minila, a knjig še ni; le čitanka za IV. razred osnovne šole je te dni izšla. Kje so pa druge knjige? Ne le za osnovne šole, knjig tudi za gimnazije in srednje strokovne šole ni.

Tržiške tovarne, posebno predilnica, je pred dobrim mesecem zastrupila Tržiško Bistrico s klorom, tako da so vse ribe od Tržice proti Savi poginile. Pred Kranjem priteče v Savo Kokra. Tudi v njej ni rib, za kar se je zahvaliti kokrškem kamnolomu in raznim drugim tovarnam. Celu ribam v potoku Perarčici ni bilo prizaneseno: ob njej sicer ni tovarn, nekdo pa je žilil v potok pokvarjen arborin ali nekaj podobnega in potok zastrupil. Nekoliko bolj je za ribe v Savi Bohinjki. Poljanščici in Selščici. Tu sicer ni nobenih tovarn, vendar pa ribam škodujejo žagarski obrati, ki vsipajo taganje v vodo; zaganje rani ribe v škrgah. Sovražniki rib zlasti v Savi Bohinjki, so tudi razni ribiči, ki jih love z vsem drugim, le s trmkom ne. Lovijo jih z razstrelivom, sulca love celo z ostjo, dogaja se pa, da love nekateri taborniki tudi z ročnimi granatami. Sploh se letoviščarji zelo malo ozirajo na predpise o športnem ribištvu v naših gorenjskih vodah je vedno manj rib zaradi umazanije, ki jo spuščajo vanje tovarne, zato prav malo verjamem, da se bodo brhke Ljubljančanke kopale v smaragdno zelenih valovih Zbiljskega jezera. Mislim pa, da tudi hidrocentrala v Mostah pri Zirovnici ni posebno hvaležna: telesiški tovarni za njeno umazanijo, ker brčkone škoduje strojem. Ne samo zaradi ribičev, temveč tudi zaradi elektrarne v Mostah upamo, da bo Zelezarna Jesenice končno uredila in dogradila čistilne naprave. Upam pa, da jo bodo posnemala tudi druga podjetja.

Drugi vzrok pa je sedanj način izdajanja šolskih knjig. Izdaja jih Državna založba Slovenije v Ljubljani. Ker pa izdaja tudi druge knjige (šolske in svetovne klasike, prevode, razne znanstvene knjige itd.) a tiskovine (tiskovine za arade, trgovino, obrti, razne ustanove, organizacije, družbe in zasebnike), so ji šolske knjige skoraj postranski posel. Razen tega izdaja DZS tudi šolske knjige za vse slovenske šole.

A. K.

Od vsepovsod

V nedolgo je bilo v Boven podeljenih nekaj odlikovanj zaslužnim tovarišem. Tako je bilo sedem tovarišev odlikovanih z Redom za zaslug za narod. 12 za hrabrost, 10 pa jih je prejelo medalje za zaslug za narod. Odlikovanja so dobili tudi obvezniki predvojaškega centra Bovec, in sicer 2 mladina, dolovca in 4 kmečki mladinci. R. J.

Na Tolminskem se je doslej prijavilo kakih 600 prostovoljnih krvo-dajalcev. Najbolje so se odzvali ljudje iz podjetij in ustanov. V Tolmina sta se javili 302 osebi. V Korabidu 86 v Boven pa 141 ljudi. Ostali prijavljeni so delavci in uslužbeni podjetij iz ostalih manjših krajev Tolminske. R. J.

Plantaza breskev in hrusk v Leskovcu bo obsegala 100 ha površine. Od desne proti levi: cesta, ki pelje iz Leskovca v Krško, Zemljišče, ki so ga prerigolali 90 cm globoko in posadili z breskvami, v ozadju »Marof«. Plantaza bo segala preko sosednjega hrička in gozda do gradu, ki se sedaj še skriva za smrekami

Avtomobilna cesta Zagreb-Ljubljana ni važna le kot prometna žila pomembna je tudi za gospodarski in turistični razvoj Slovenije

V zadnjem času se v naši javnosti vedno bolj pogosto čujejo glasovi o gradnji avtoceste Zagreb-Ljubljana. S tem člankom želimo nakazati nekaj osnovnih problemov v zvezi s to gradnjo, prav pa bi bilo, da bi se oglasili tudi drugi zainteresirani in pomagali k čimprejšnji graditvi avtoceste, ki je izredno važna, ne samo za razvoj cestne službe v LRS, temveč tudi v FLRJ kot celote in katere zgraditev bo močno possegala v gospodarsko in finančno stran slovenskega gospodarstva.

Konec julija 1950 je bila izročena prometu avtocesta Beograd-Zagreb, po kateri je možno razviti hitrost do 150 km na uro. Cesta je široka skupno 12 m, širina utrjenega vozišča s robnimi trakovi pa je skupno 9 m.

Nadalje je te avtoceste je avtocesta Zagreb-Ljubljana. Polovica te ceste, t. j. od Zagreba do št. Petra pred Novim mestom, je zgrajena s istimi elementi kot avtocesta Beograd-Zagreb. Drugi del od št. Petra do Ljubljane, a bo, uvoščevaje hribovit značaj Dolenjske, zgrajen za hitrost 130-140 km/uro, le v najtežjih odsekih bo ta hitrost 120 km/uro. Cesta bo v dru-

gem delu široka 10 m, od tega bo utrjenega vozišča 8,20 m.

Pri gradnji avtoceste Beograd-Zagreb je sodelovalo v vsem času nad 500.000 mladine, strokovnih delavcev in pripadnikov JLA. Skupaj je bilo največ naenkrat zaposlenih pri gradnji 80.000 ljudi. Za potrebe gradnje te avtoceste je bilo zgrajeno vzdolž nje 550 km normalnotirne železniške proge, razen tega je poleg številne živinske vprege vozilo stalno še okoli 200 kamionov. Za dobro in hitro poročanje in prenašanje navodil je bila organizirana na gradbišču posebna poročevalska služba, za katero se je postavilo okoli 7000 kilometrov telefonskih linij. Ta služba je imela svoj teleprinter, lastno 4 kW radijsko oddajno postajo, številne osebne avtomobile in en avion.

Primerjava gradnje avtoceste Beograd-Zagreb s projektirano avtocesto Zagreb-Ljubljana.

	Avtocesta	
	Beograd-Zagreb	Zagreb-Ljubljana
dolžina	km 382	km 137,0
širina ceste (planuma)	m 12	m 10
širina utrjenega vozišča	m 9	m 8,20
maksimalni vzpon	2,5 %	7 %
najmanjši polmer horizontalnih krivin	m 3000	m 400
računska brzina vožnje	150 km/uro	120-140 km/uro
oblikovitost terena	ravninska	hribovita
dovoljen promet	časno mešani	samo motorni
zemeljska dela: nasipi	m ³ 12.400.000	m ³ ca. 5.400.000
skalnati material	m ³ 1.400.000	m ³ 1.000.000
poraba lesa	m ³ 70.000	m ³ 17.000
poraba cementa	t 200.000	t 76.000

	Avtocesta	
	Beograd-Zagreb	Zagreb-Bregana-Ljublj.
prvo leto	1. 1947 zemelj. dela izvršeno 33 km	priljubljana dela in na 22 km zemeljska dela
drugo leto	1. 1948 zemelj. dela in deloma zgornji ustroj 88 km	izgotovitev 22 km in zemeljska dela na nadaljnjih 40 km
tretje leto	1. 1949 zemelj. dela in deloma zgornji ustroj 232 km	izgotovitev 45 km in zemeljska dela na nadaljnjih 70 km
četrtlo leto	do julija 1950 vozišče 85 km	dovršitev del 70 km
trajanje izgradnje	3 in pol leta	3 in pol leta

Ti kratki podatki o obsežnosti del in uporabljenih sredstvih na avtocesti Beograd-Zagreb ter ob primerjavi z deli na avtocesti Zagreb-Ljubljana nam kažejo grobi obris veličine izgradnje slovenskega dela avtoceste.

KOD NAJ BI TEKLA AVTOCESTA ZAGREB-LJUBLJANA

Trasa avtoceste Zagreb-Ljubljana je v glavnem določena. Tekla bo od Zagreba do Skofljice, kjer se na njo priključi dovozna cesta Ljubljana-Rudnik-Skofljica, ki je dolga 8,5 km.

Med projektiranim avtocesto je bilo doseženo soglasje med slovenskimi in hrvatskimi projektanti ter upravnimi organi o poteku trase v obmejnem hrvatsko-slovenskem področju. Po Hrvatski bo tekla podaljšana avtocesta Beograd-Zagreb od Zagreba do Bregane in to po povsem novi trasi, južno od sedanje ceste Zagreb-Podsused-Samobor. Dolžina hrvatskega dela avtoceste bo okoli 25 km, a slovenskega dela od Bregane do Skofljice okoli 102 km. Cela avtocesta Ljubljana Zagreb bo torej dolga 137 km, a Ljubljana-

Beograd 319 km. K tem dolžinam je priloženo še okoli 8 km dovozne ceste Ljubljana-Skofljica.

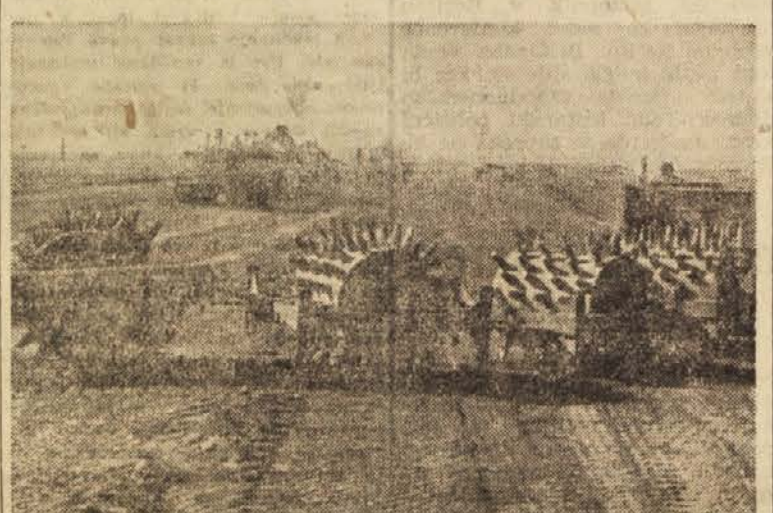
Avtocesta Zagreb-Ljubljana bo potekala razen na 6 km dolgem odseku iz Zagreba ves čas južno od Save. Peljala bo po stari cesti čez Catež pri Brežicah, premostila med Catežem in Krško vasio reko Krko, med vasio Dolnje Skopice in Vihre bo prečkala sedanjo cesto, vodila bo skozi Krakovski gozd, se približala in trikrat sekala obstoječo cesto Podstraža-Ravne-Gmajna, nato bo šla skozi nenaseljeni predel nekako v sredi med vasema Zvonišče in Stril, se premaknila severno od Tomažje vasi k reki Krki, ob njenem levem bregu bo vodila do vasi Lešnica, nato bo ovila Trško goro, pri čemer bo odmaknjena od Novega mesta za kake 3 km zračne črte. Od obronkov Trške gore bo avtocesta peljala po slikoviti pokrajini pod Hmeljnikom, južno od vasi Karteljevo med Sentjurjem in Dolenjo vasio, tik ob Veliki Dobravi in Lukovkom. Od tu bo šla po dolini 1 km severno od Trebnjega, prečkala med vasi Breza in Kamni potok železnico in cesto Senčica-Trebnje, nato se bo skoraj do vasi Ve-

liki Gaber držala obstoječe ceste Ljubljana-Novno mesto, ki jo bo pri serpentin nad Velikim Gabrom rezala ter se v lepih lokih približala vsem Zagorica, Dobravica in Artiža vas. Nedaleč od Ivančne gorice bo skoraj v pravem kotu prečkala cesto Ivančna gorica-Zužemberk, pri vasi Hudo križala železnico in cesto Ljubljana-Novno mesto, nato bo peljala tik sedanje ceste vse do Višnje gore. Izpeljana bo okoli 30 m severno od višnjegorskega kolodvora, od koder se bo vzpela proti vasi Spodnje Brezovo in Peč ter se spustila severno od železniške postaje Smarje-Sap in preko vasi Tlake na Ljubljansko barje. Pri tem bo šla iz Smarske planote na Barje skozi 192 m dolg predor in dvakrat križala, enkrat v podvozu, drugič v nadvozu železniško progo Ljubljana-Grosuplje. V Skofljici se bo avtocesta končala tako, da bo možno avtocesto nadaljšati proti Trstu oziroma Gorici.

Iz trase je videti, da se je projektant ognil Mirnske doline in to zaradi težjega terena ter zaradi tega, da se je čimbolj približal centru Dolenjske - Novemu mestu. Prav tako se je ognil med Novim mestom in Brežicami popolnemu ozemlju in večkratni premostitvi Krke s tem, da se je

nih po hotelskih prijavnica v FLRJ 168.000 tujih gostov, v istem času pa jih je prišlo preko obmejnih blokov LRS 155.422, od tega po cestah 83.306. Do konca novembra je prekoračilo obmejne bloke v LRS 28.489 tujih motornih vozil, kar je okoli 95 % od vseh vozil, ki so letos prišla v Jugoslavijo. Mesto Ljubljana je za te tujce prva večja postaja, ki je sprejela letos 51.561 domačih in 26.658 tujih gostov. Večina tujcev, ki pridejo v FLRJ, potuje skozi Ljubljano. Prav tako se ceni, da je šlo skozi Ljubljano letos okoli 500.000 turistov. Vsi tujci so prinesli v državo skoraj 1 in pol milijarde deviznih dinarjev. Manjši del njih se usmeri že v Ljubljani preko Postojne proti morju, drugi del nadaljuje potovanje iz Ljubljane proti Zagrebu in se po da po avtomobilski cesti proti Karlovcu in Hrvatskemu Primorju, le malo jih sedaj nadaljuje pot v notranjost države in to predvsem zaradi slabih cest.

Iz mnogih opazk tujcev lahko trdimo, da se marsikateri turist ustraši prahu in neugodne vožnje že na poti od Ljubljane proti Zagrebu in da se odpelje po najkrajši poti v Hrvatsko Primorje, ali pa da se celo obrne in odide v sosedno državo. Sele avtocesta Ljubljana-Zagreb bo izvalila

5 takimi »ježi« so utrjevali cestno osnovo

odmaknil severno od St. Jerneja in Kostanjevice.

Predvidoma bo imela avtocesta sedem priključkov, in to med Grosupljem in Smarjem pri Stični, pri Trebnjem, pri Novem mestu po okoli 4 km dolgi cesti ob Krki in priključke za teritorij St. Jernej-Skocijan, za Krško in za Brežice.

ŠELE S PODALJSKOM AVTOCESTE DO LJUBLJANE BO NAŠA GLAVNA PROMETNA ŽILA DOBILA SVOJ PRAVI POMEN

Ce razmotrimo jugoslovansko cestno omrežje in promet, ki se po njem razvija, potem lahko primerjamo avtocesto Beograd-Zagreb kot nekako telo, katerega glava je cesta Ljubljana-Zagreb, a rep in udi ceste Zagreb-Karlovec-Jadranska cesta in cesta Slavonki Brod-Sarajevo-Metković, Beograd-Skopje-Solun in druge. Da bo mogla funkcionirati ta cestna mreža v mednarodnem oziru, je prvenstveno potrebno, da se zgradi glava te mreže, t. j. avtocesta Ljubljana-Zagreb. Brez te ceste ni mogoče, da bi cestna mreža Jugoslavije tvorila harmonično celoto.

AVTOCESTA ZAGREB-LJUBLJANA NEPRECENLJIVEGA POMENA ZA TURIZEM

Po podatkih Turistične zveze Slovenije je bilo v prvih osmih mesecih letošnjega leta prijavi-

tvoja, da bo obiskal tudi slikovite in zgodovinske predele juga naše države.

Finančni efekt avtoceste se ne bo pokazal samo pri močno znižanih stroških vzdrževanja ceste in zmanjšanih obratnih stroških vozil, temveč tudi v pozitivni tujkega prometa v vsaj državi in s tem dal možnost razvoja celi vrsti gospodarskih panog, ki jim je tujski promet osnova.

VEČ STO MILIJONOV PRIHRANKA LETNO

Ne glede na te dohodke, ki jih bo posredno prinašala jugoslovanskemu gospodarstvu avtocesta, pa nam groba ekonomska primerjava pokaže, da bi bila izgradnja avtoceste Zagreb-Ljubljana že danes za jugoslovansko, zlasti pa slovensko gospodarstvo rentabilna zadeva. Letošnja povprečna dnevna obremenitev ceste Zagreb-Ljubljana znaša 1.530 ton in se je povečala od prejšnjega leta za okoli 400 ton dnevno. V bližnji bodočnosti se bo pa ta obremenitev podvojila, kar smemo sklepati iz naglega porasta motornih vozil, zlasti v Sloveniji, katerih število je narasčalo v zadnjih treh letih letno po cca. 10 %. K obremenitvi sedanje cestišča Ljubljana-Zagreb pripominjamo še to, da je prometna obtežba 500 ton/dan, ki je splošno veljavna za podlago računa rentabilnosti makadamske ceste, že danes trikrat prekoračena, v bližnji bodočnosti bo pa zavzela tak obseg, da bodo stroški vzdrževanja ceste in vozil ter ostale izgube neznošno breme za naše gospodarstvo.

Z avtocesto Ljubljana-Zagreb bi že pri sedanjem prometu samo s prihranki na transportnih stroških zaradi krajše razdalje in boljše ceste, dalje zaradi večje brzine vozil in njihovega cenejšega vzdrževanja ter zaradi prihrankov na cestno-vzdrževalnih stroških letno prihranili samo na slovenskem delu avtoceste okoli 473 mil. din. Gradbeni stroški za ta odsek bodo okoli 6,38 milijonov dinarjev, torej se bo vložen denar obrestoval s 7,4%! Ali moremo kje drugje bolje naložiti kapital?!

Nezavisno od kalkulacije uprave za ceste LRS je bila v Beogradu pripravljena kalkulacija o rentabilnosti predlagane modernizacije cestne mreže FLRJ kot celote po predlogu desetletnega plana Zavoda za gospodarsko planiranje FLRJ, ki omenja tudi kot eno najvažnejših del v zveznem merilu izgradnjo avtoceste Za-

Na stari Dolenjski cesti je nešteto takih nesodobnih ovinkov, ki so motornemu prometu zelo nevarni

greb-Ljubljana. To kalkulacijo je razložil inž. Naerlovič na posvetovanju cestnih strokovnjakov v Sarajevu, kjer je razmotril ekonomsko vrednost cestne mreže, ki jo nameravamo v bodočih desetih letih izgraditi. Navedel je, da bi se predvidene investicije za izgradnjo cestne mreže FLRJ (cca. 200 milijard dinarjev) pokrile že do leta 1970 s prihranki na stroških eksploatacije teh cest.

Za primerjavo rentabilnosti avtoceste Ljubljana-Zagreb z drugim podobnim objektom plana izgradnje cestne mreže FLRJ je bilo na istem posvetovanju tudi zelo zanimivo predavanje inž. Djukića, ki je ekonomsko obravnaval bodočo novo mednarodno cesto skozi moravsko-vargarsko dolino, in dognal, da bi se izgradnja te ceste amortizirala s 4 % obrestmi v dobi 20 let in bi na kraju tega časa nastal v prihrankih po odbitku vloženega kapitala in obresti še en višek v znesku okoli 4.220 milijonov dinarjev. Ta ogromni prihranek se bo torej dosegel na cesti, ki je daleko manj prometna kot je že danes cesta Ljubljana-Zagreb.

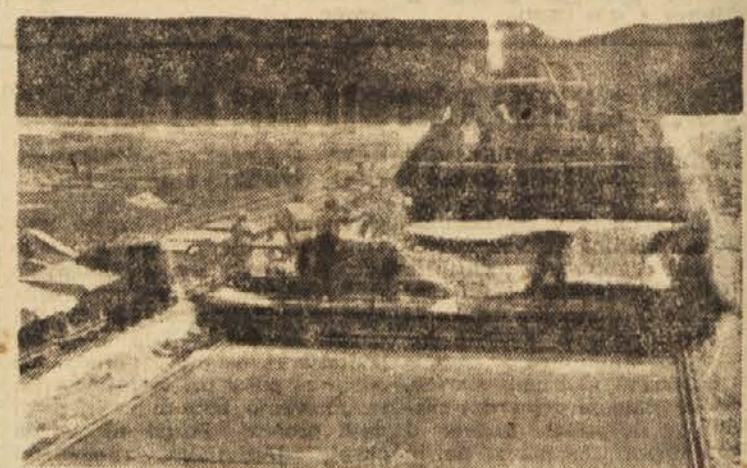
AVTOCESTA ZAGREB-LJUBLJANA BI MORALI ZACETI TAKOJ GRADITI

Ozirač se na gornja dognanja in na dejstvo, da je za mednarodni promet grlo cestne mreže FLRJ cesta zveza Ljubljana-Zagreb, to je cesta, preko katere se razlije skoraj ves mednarodni promet v državi, ki se šele v Zagrebu in južno od njega v glavnem odteka po ostali cestni mreži, dalje ako upoštevamo, da se vložen kapital v izgradnjo vrne z obrestmi vred celo pri mnogo manj prometni cesti, kot je n. pr. cesta skozi moravsko-vargarsko dolino, najkasneje v roku bodočih 20 let, tedaj nam preostane samo en logični zaključek: avto-

slabe izkušnje pokazale, da krapnje ni nikoli boljše od novega. V takih primerih gre večinoma za razmetavanje denarja in brezplodno trošenje delovne sile (podčrtal pisec). Stare ceste je res treba vzdrževati, toda graditi tudi nove, moderne, ki bodo ustrezale našim sedanjim, pa tudi bodočim (podčrtal pisec) potrebam.

Da te besede tov. generalmajorja veljajo prav posebno tudi za cestno zvezo Zagreb-Ljubljana, je razvidno iz naslednjega: obstoječa cesta Zagreb-Novno mesto-Ljubljana v sedanjem stanju nima elementov, ki zahteva moderni avtomobilski promet. Dolžina sedanje ceste od Zagreba do Ljubljane je 146 km, pri čemer ceste 8 križa železnica. Od Ljubljane do meje LRS so na tej cesti 105 ostri ovinki, kjer je polmer krivine izpod 100 m, a ponekod celo komaj 10 m. Nadaljnjih 77 ovinkov je izpeljanih z radijem od 120 do 200 m. Širina ceste je zelo nenakomerna. Samo na slovenskem delu ceste je 20 cestnih odsekov v skupni dolžini 9,1 km, kjer je cesta zožena na 2,80 do 5,50 m in kjer je vrhu tega še precejšen vzpon, t. j. nad 8 %. Klancev z vzponi od 4-9 % je od Ljubljane do Bregane 77, a takih, kjer so vzponi nad 9-14 %, je 14, kar da skupno 91 večjih in manjših vzpetic, ki bi jih bilo potrebno skoraj vse preložiti. Razen tega je na tej cesti še mnogo manjših hrbtov, ki v tem številu niso upoštevani. Podlaga obstoječe ceste Zagreb-Ljubljana je zelo slaba, a na 19,5 km (cca. 14 % celotne dolžine) je sploh ni. Obstoječa cesta torej ni sposobna, da bi se na njo položilo moderno asfaltno ali drugo vozišče.

Pa tudi izkušnje zadnjih let v Sloveniji so pokazale, da rekonstrukcije obstoječih cest za sodobni promet niso nič cenejše od novogradenj, šestokrat dražje.

Zdaj gradijo ceste s sodobnimi napravami. Avtocesto Beograd-Zagreb so gradili tudi s takimi sodobnimi stroji: stroj »finišer«, ki betonira cestišče

cesto Ljubljana-Zagreb je potrebno pričeti takoj graditi, saj vsak dan zamude prinaša našemu narodnemu gospodarstvu ogromno škodo na prehitro zbitih vozilih, na prevelikih transportnih in vzdrževalnih stroških ter na slabi reklami za tujski promet po naših cestah.

Pomen avtoceste Ljubljana-Zagreb za vso državo pa je tudi v tem, da se bo čas vožnje iz Ljubljane do Zagreba skrajšal od sedanjih 3 do 4 ure na eno in en četrt do eno in pol ure!

Nekateri pravijo, da ne bi zadostovalo, da bi obstoječo cesto z malimi korekturami in asfaltno prevleko usposobili za avtomobilski promet. Na to vprašanje je dal najboljši odgovor generalmajor JLA Blažo Janković v članku, objavljenem v »Borbic« 21. dec 1953:

»Nekateri so predlagali, naj bi najprej modernizirali stare ceste, nove pa naj bi pričeli graditi pozneje. To stališče so zagovarjali tudi nekateri strokovnjaki. Čeprav to mnenje ni brez podlage, vendar ni bilo sprejeto, ker so

zlasti zaradi potrebe vzdrževanja oz. preusmerjevanja prometa. Nasprotno bo pa možno, ko bo zgrajena avtocesta Zagreb-Ljubljana, usposobiti obstoječo cesto Zagreb-Novno mesto-Ljubljana za lokalni avtomobilski in vprežni promet s primeroma majhnimi stroški tako, da se odpravijo le glavne pomanjkljivosti ceste in vozišče zavaruje z asfaltno površinsko prevleko.

Dejstva, ki so spredaj nakanazana, dovolj dokazujejo gospodarsko nujnost izgradnje avtoceste Ljubljana-Zagreb. Če pri tem še ugotovimo, da se je pričelo z deli na dovozni cesti k tej avtocesti, t. j. iz Ljubljane proti Skofljici, nadalje, da je projekt za avtocesto pripravljen, da so glavna organizacijska vprašanja glede izvajanja del in opreme podjetij, ki bi izvajala gradbena dela, naštudirana, potem lahko rečemo, da je nujno, da se tudi dobe primerna finančna sredstva in to čim prej, da se bo moglo že v letu 1954 pristopiti h gradbenim delom.

INŽ. MRAVLJA CIRIL

Trasa avtoceste Zagreb-Ljubljana

V Velenju bo 31. decembra začel obratovati NOV IZVOZNI RUDNIŠKI JAŠEK

Prihodnje leto bo dajal velenjski rudnik 5000, pozneje 7000 oziroma 10.000 ton premoga na dan — Izvozni stolp z mehanizacijo je veljal 1.254.000.000 din — Po vojni je bilo za mehanizacijo rudnika porabljenih skupaj 2.715.000.000 dinarjev

Raziskovanja v vzhodnem in severnem rudniškem področju v Velenju so pokazala, da je tod okrog 455 milijonov ton premogovnih rezerv. Geologi so posebno natančno pregledali polje približno 1,2 km zapadno od srednjega izvoznega jaška, v bližini Prelog, ki jih pritevajo k južnemu delu Šaleške premogovne kadunje. K novemu jašku, ki bo začel obratovati 31. decembra, gravitira do kote +5 skupaj 156 milijonov ton premoga. Seveda je treba od te zaloge odbiti vrednost stebra, tako da ostane za izkopavanje okrog 85 milijonov 300 tisoč ton. Ze zgolj ta količina premoga, neupoštevaje stare zaloge, zagotavlja novemu jašku najmanj tridesetletno življenjsko dobo. Vrh tega bodo skozi novi izvozni stolp izvažali tudi premog iz severnega in zapadnega polja, kar bo zaloge najmanj podvojilo.

Novi izvozni stolp v velenjskem rudniku je veličastno delo povojne gradbene dejavnosti. Stavljata ga dve glavni zgradbi, dva med seboj tesno povezana obrata. V prvi je velika, z marmorjem obložena strojnica z elektromotorjem 1200 KS, ki s pomočjo masivnih prenosov poganja zobčasta kolesa s premerom 3,5 m. Odtod se pretaka sproščena energija preko velike osi do dveh, 70 ton težkih bobnov. Ta dva imata vlogo vitlov, ki se nanju navija debela žična vrva, vodeča v izvozni stolp. Druga vrva se spet odvija in obratno, tako, da bodo hkrati spuščali v jašek prazne koše in dvigali polne.

Za zdaj bo novi izvozni jašek v Velenju obratoval le s koši, dokler ne bodo, morda že prihodnje leto, opremlili stolpa tudi s skipi. Z obratovanjem skipov se bo enkrat dvignjena količina premoga iz jame podvojila (od 4 ton na 8 ton). Seveda bodo mo-

rali za dviganje s skipi zgraditi v Velenju novo strojnico, oziroma

Na kretnici v rovu je nastal zastoj. Prepreko je treba čimprej odstraniti

ma bodo z obtožnim elektromotorjem izvažali premog s skipi, za dviganje s koši pa postavili elektromotor v novi strojnici.

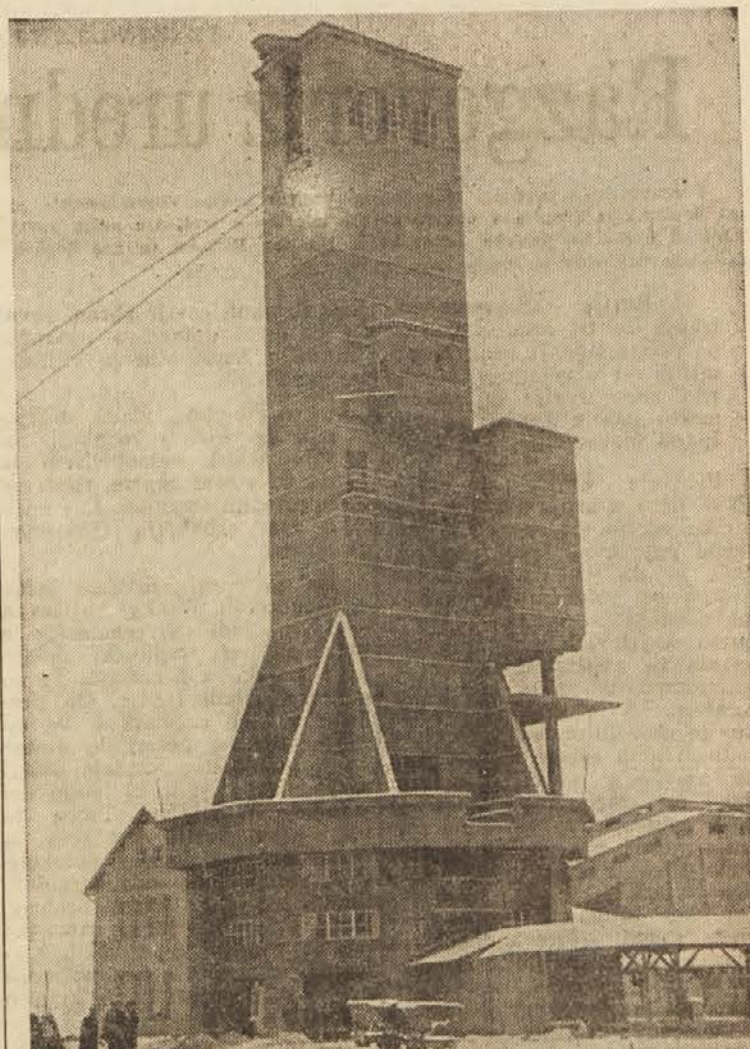
Za gradnjo novega izvoznega jaška so v Velenju porabili 221 milijonov 900.000 din. Seveda ti stroški še narastejo, če upoštevamo, da so morali tudi rudnik temeljito pripraviti za čim hitrejši in nemoten izvoz. Tako so v Velenju, še preden bo začel obratovati novi izvozni stolp, zgradili med staro in novo jamo glavni in vzporedni vpadnik. V prvem bodo tekli rudarski vozički na brezkončni vrvi, v drugem pa so namestili transportne trakove. Po teh bo brzel premog do prekladalnih postaj, pozneje, ko bodo premog dvigali skipi, pa do drobilne naprave v skipo-

vem polnišču. Oba upadnika merita 2540 m.

V zvezi s tem so v velenjskem rudniku zgradili še železobetonski stolp za izvoz na novem jašku, nakladalno postajo v Prelogah s 3,9 km proge, en most, 2320 m transportnih trakov, 920 metrov verižnih transporterjev, opremlili jame z nakladalnimi stroji, z električno, ventilacijsko in telefonsko napeljavo ter vgradili 15.000 m stalnih etažnih prog s 160 večjim in manjšimi kretnicami.

Vrednost vse te opreme v velenjskem rudniku znaša 1 milijardo 254 milijonov dinarjev, s čimer naraste vsota po vojni vloženih investicijskih sredstvih na 2 milijardi 715 milijonov din.

31. decembra bodo v Velenju praznovali novo delovno zmago. Začel bo obratovati novi izvozni jašek. K tej slavnosti so velenjski rudarji povabili Svetožarja Vukmanovića-Tempa, nekaj drugih gostov iz Beograda in predsednika Izvršnega sveta LRS tovariša Miho Marinka. Visoki gostje se bodo brzkone odzvali želji velenjskih rudarjev in obšli rudniške jame od srednjega do novega izvoznega stolpa. Tam pripravljajo zanje tople sprejeme velenjski godbeniki, nakar bodo goste povabili na skromno rudarsko slavlje. N. Z.

Novi, 43 m visoki izvozni stolp v Velenju, ki bo začel obratovati letos 31. decembra. Žične vrvi, ki jih je videti na sliki, vodijo do velikih bobnov v eni izmed najmodernejših strojin v Evropi

Z izvozom surovin ne smemo omejevat domače predelave

Tovarna kleja v Ljubljani nima dovolj surovin, hkrati pa dajemo premije za izvoz kosti in odpadkov surovih kož

V naši gospodarski politiki nasproti tujini smo takoj po osvoboditvi postavili načelo, da moramo domače surovine prvenstveno predelovati doma in izvažati že predelane proizvode, da se osvobodimo polkolonialne odvisnosti, kakršna je bila značilna za staro kapitalistično Jugoslavijo. Iz tega načela, ki je prišlo do izraza v naši industrializaciji, pa sledi še odločnejša zahteva, da ne smemo dajati olajšav za izvoz surovin, če jih sami nimamo dovolj za potrebe domače predelovalne industrije, ker bi morali sicer omejevati domačo predelavo in zaposlitev v naših predelovalnih podjetjih in hkrati uvažati iz tujine iste surovine ali pa proizvode, izdelane iz naših surovin.

Približno takšen položaj pa je nastal v zadnjem času v naši industriji živalskih leplj. V naših tovarnah kleja v Ljubljani, Zemunu in Skoplju pa grozi nevarnost, da bodo morale še omejitvi proizvodnjo, čeprav že zlasti ne izkoriščajo celotne zmogljivosti, ker ne bodo imele surovin niti v dosedanjem obsegu, kaj šele da bi za dovoljše pripravljenim volklim potrebam potrošnikov, ki so še enkrat večje v primeru s kollektivami, ki bi jih tovarne lahko izdelale pri dosedanjem obsegu razpoložljivih surovin. Prijavljene potrebe potrošnikov so glede na sedanje težave pri nabavi leplj gotovo pretirane, ni pa dvoma, da bodo v prihodnjem letu precej večje. Po drugi strani pa je nevarnost, da se bo preskrba tovarn kleja s surovinami še poslabšala, ker razna podjetja izvažajo v tujino kosti in odpadke od surovih kož, ki sta glavni surovini za proizvodnjo kleja. Pri tem pa izvorna podjetja dobe še premije v obliki izvoznega koeficienta.

kož že doslej ni dopuščala, da bi podjetje izkoristilo svojo proizvodno zmogljivost. Tovarne usnja pa so začele izvažati to surovino. Naše tovarne kleja sicer plačujejo za domače surovine cene, ki ustrezajo cenam na mednarodnem trgu, ne morejo pa preprečiti izvoza vse dotlej, dokler bo izvoznik pri obračunu izkupička dobival na podlagi koeficienta doplačila v višini enkratnega ali celo dvakratnega zneska izkupička v dinarjih po uradnem tečaju. Tovarna plača n. pr. ročno mazo (odpadek od surovih kož) po 3,50 din za kg franko postaja tovarne. Izvozno podjetje dobi sicer le 5,57 din za kg franko meja, vendar mu naša skupnost na podlagi koeficienta doplačila 200 odstotno premijo v višini 11,74 din, tako da dobi skupaj 17,61 din za kg, neupoštevajoč pripadajoč del dobička pri prodaji prostega dela delav. Podobno je s kostmi, samo da dopušča tu skupnost 100% premijo. Tako s premijami omogočamo, da pridejo inozemske tovarne do surovin, naše

tovarne pa imajo omejene možnosti proizvodnje. Tudi če bi imeli preveč teh surovin, jim ne bi kazalo izvažati, dokler jih naše tovarne lahko predelajo, kajti klej ni težko prodati v inozemstvu

Domača industrija mora imeti prvenstveno pravico do surovin

Delavski svet je v zaskrbljenosti ugotovil, da so prošnje za primerno ukrepe, ki sta jih tovarni v Ljubljani in Zemunu poslali svetožarju Sekretariatu za gospodarstvo, ostale doslej nerešene. Predsednik delavskega sveta tov. Jereb je dejal: »Boril sem se za našo stvar in tega res ne morem razumeti, saj moramo vendar dati najprej zaslužek lastnim ljudem, surovino pa prodajati tujcem le, če jih sami ne moremo predelati. Delavski svet je po daljšem posvetovanju ugotovil, da bi zvišanje odkupnih cen za kosti pomenilo rušiti družbeni monopol nasproti privatnim prodajalcem. S kolektivom v Zemunu se je treba dogovoriti o plafovskih odkupnih cenah za kosti in razdelitvi zbranih kosti ob registraciji dogovora pri Zvezni industrijski zbornici. Glede preskrbe in cen surovin za kožni klej pa naj še doseže sporazum z usnjarsko industrijo upoštevajoč, da mora imeti domača industrija prednostno pravico do teh surovin. To načelo je treba uveljaviti s pomočjo instrumentov, s katerimi se ureja naša zunanja trgovina, in naj velja za vse surovine, ki so potrebne naši domači industriji.

Delavski svet je sklepal tudi o ukrepih, da se zboljša zbiranje kosti. Za potrebno propagando je zoenkrat odobrili 8,5 milijona din, predvsem za propagandni zvočni film in za tiskanje 50.000 propagandnih lepkov za zbiranje kosti. Pri podjetjih za zbiranje odpadkov v Hrvaški, Bosni, Srbiji in Makedoniji pa je treba postaviti posebne uslužbenke, ki bodo skrbeli samo za to, da se organizira zbiranje kosti zlasti v menzah, hotelih, restavracijah, bolnišnicah itd. F.K.

V LR Hrvatski imajo 441 krajevnih zavodov za socialno zavarovanje

Včeraj se je v Zagrebu začela skupščina začasnega odbora za socialno zavarovanje LR Hrvatske, na kateri razpravljajo o dosedanjih uspehih samoupravljanja na področju socialnega zavarovanja v tej republiki. Na skupščini, na kateri je navzočih kakih 120 delegatov, so ugotovili, da je v LR Hrvatski 441 krajevnih zavodov za socialno zavarovanje ter 33 izpostav in podružnic s približno 2200 člani. Socialno zavarovanje s sistemom samouprave je omogočilo zavarovancem, da s svojimi predlogi in pripombami sodelujejo v njihovem upravljanju. Toda krajevni zavodi niso doslej v celoti proučevali glavnih problemov, ki se pojavljajo na njihovem področju. Za krajevne zavode je značilno, da administrativno delo daje pečat celotni njihovi dejavnosti.

Za pošteno kritiko - 9 mesecev brez dela

V polzelski tovarni nogavic se že 9 mesecev brani ponovno zaposliti človeka, ki so ga odpustili, ker je odkril nepravilnosti

Alojz Selan in njegova sorodnica sta do marca letos delala v polzelski tovarni nogavic. Ker sta opazila, da se dogajajo v podjetju nepoštenosti, sta začela to kritizirati in sta o zadevi obvestila tudi okrajni ljudski odbor. V tovarno je zato prišla revizija, ki je lahko ugotovila, da je Selanova kritika utemeljena (toda čeprav je poteklo od tedaj že devet mesecev, žal še ni sodnih rezultatov te preiskave). Tedaj je vodstvo tovarne začelo Selana preganjati. Tedajni direktor Albin Medved (ki je bil kasneje suspendiran zaradi nepravilnosti) se je hotel Selanu maščevati, kar mu je tudi uspelo. V tovarni so sklicali sestanek organizacije Zveze komunistov, na katerem so sklenili, da bodo Selana izključili iz kolektiva. Selan je romal na cesto, toda ne zaradi svojih napak (ki jih tudi ima nekaj), marveč zaradi svoje dobronamerne kritike. Okrajni inšpektor dela, ki je posegel vmes, je zahteval, da posreduje odgovoredati Selanu po zakonitih predpisih. Podjetje je nato izstavilo formalno odločbo, ki pa ni navajala utemeljenega razloga za odpust, zato je je okrajna inspekcija razveljavila. Podjetje se je pritožilo na Republiško inspekcijo dela, ker pa tudi tam ni nič doseglo, je romala pritožba na vrhovno sodišče LRS, ki je pred kratkim končno veljavno potrdilo, da podjetje nima prav. Po suspenziji bivšega direktorja Medveda, ki se je iz ma-

ščevanja najbolj gnal proti Selanu, je prišel v tovarno nov direktor. Okrajni forumi so se tedaj sporazumeli z vodstvom podjetja, da se Selan rehabilitira in sprejme nazaj v službo. Novi direktor je na to že pristal, vendar so posamezni člani delavskega sveta, ki so se skrili v

demagogijo, češ da ravnajo v imenu kolektiva, povzročili, da je Selanova rehabilitacija padla v vodo.

Skratka: Selan, ki je omogočil, da je revizija odkrila v podjetju precejšnjo škodo na račun skupnosti, je že devet mesecev brez službe, tisti, ki naj bi jih zadela kazen, pa se smejejo v pest. Kolektiv, ki je dopuščal, da so ga demagogi vodili za nos, pa bo pri vsem tem utrpel za več kot milijon dinarjev škode (če računamo, da bo treba Selanu izplačati plačo za vse mesece nazaj, razen tega pa še akumulacijo in razne stroške).

M. Z.

Porast proizvodnje na Hrvaškem

Najvišja proizvodnja je bila v oktobru

Oktober je bila dosežena največja mesečna proizvodnja v LR Hrvatski v zadnjih dveh letih. Proizvodnja v tem mesecu je bila za 32% višja od povprečne proizvodnje leta 1951 in za 12% od povprečne proizvodnje v prvi polovici letošnjega leta. Proizvodnja je zlasti narasla v živilski in kemični industriji, v proizvodnji in predelavi nafte ter v predelovalni industriji kovin. Proizvodnja živil je bila oktobra dva in polkrat večja od povprečne mesečne proizvodnje l. 1951. Manjši porast so zaznamovali v proizvodnji premoga, lesni in tekstilni industriji, proizvodnji tobaka ter v industriji usnja, obutve in gumija. Zmanjšala se je tudi proizvodnja v črni metalurgiji, elektroindustriji in predelavi barvastih kovin, in sicer predvsem zaradi pomanjkanja električne energije v zadnjih mesecih.

Oktober so se povečale zaloge surovin v industriji, kar ima ve-

lik pomen za redno proizvodnjo. Vzlic povečanju proizvodnje v oktobru so se zaloge neprodanega blaga skrčile, zlasti pri tekstilnih in usnjenih izdelkih, kjer so bile doslej največje. V živilski industriji, kjer so bile zaloge po suhi zelo majhne, so oktobra zaznamovali precejšnje povečanje zalog, kar razlagajo kot odpravo težav v preskrbi tržišča. Strokovnjaki sodijo, da bo ta tempo proizvodnje ostal enak tudi v zadnjih mesecih leta 1953.

LJUBLJANSKA PODJETJA ZA NOVOLETNO JELKO BRKINSKIM VASEM

Zastopniki vseh političnih organizacij mesta Ljubljane ter zastopniki mnogih ljubljanskih podjetij in ustanov so se včeraj odločili, da bodo prevzeli patronat nad nekaterimi p. s. v Brkinskih vasi, ki bodo pisli v isti v. bodo izbrali skupno s predstavniki okrajnega ljud. o odbora v Sežani. Namen p. rodona je, da bodo otroci teh romanih vasi bili v okviru novoletne jelke prim. ila. Prostovoljno so se že javila nekatera podjetja, ki bodo darovali otrokom teh vasi svoje izdelke. Tako bo kolektiv vev-

ške papirnice poslal otrokom šolske zvezke, kolektiv »Sumic« bo otroke obdaril z bonboni, čokolado in keksi, trgovsko podjetje »Tekstil in obutev«, kakor tudi kolektiv »Pletenina« pa želijo osrečiti najpotrebnejše malčke z obutvijo in pleteninami.

Obiska teh vasi, ki naj bi bil v nedeljo 27. t. m. se bodo udeležili tudi mnogi borci iz Ljubljane, ki so v NOB bili deložni gostoljubja v Brkinskih. Razen tega bo lutkovno gledališče iz Ljubljane uprizorilo v brkinskih vaseh nekatero zanimivejšo komado iz svojega repertoarja. K. M.

Občinski ljudski odbor Žalec

s svojimi gospodarskimi podjetji čestita k občinskemu prazniku Žalca 27. decembra 1953

Remontno podjetje, Pekarija, Mesarija s klavnico, Elektrožaga, Gostinstvo, Buffet, Pečarstvo, Čevljarstvo, Damsko. krojaška delavnica, Knjigarna s papirnico, Zaloga piva Žalec

Vsem delovnim ljudem in našim poslovnim prijateljem želimo srečno in uspehov polno novo leto 1954

C 102

ZMAJ
NAJBOLJŠE BATERIJE SO
znamke »ZMAJ« Ljubljana

Metijska zadruga Žalec
čestita k občinskemu prazniku
Žalca 27. decembra 1953 ter želi
vsem svojim članom, odjemalcem
in dobaviteljem
srečno novo leto 1954

TRGOVSKO PODJETJE
»UMETNINA«, LJUBLJANA, RESLJEVA CESTA 16
sprejema v komisijo: TEL. 22-885

ZA POSLOVALNICO »ZVOK« PREDVSEM GLASBILA:
Harmonike; klavirske z več registri, kromatične in diatonične. Gramofoni; električne in druge, predvsem znamke »Columbia« in »Hismaster« s ploščami. — Jazz instrumente vseh vrst. — Radio aparate in kitare. — Po ugodni ponudbi sprejemamo tudi šivalne stroje, moška in ženska kolesa.

ZA NOVO POSLOVALNICO »POHIŠTVO« NA JURČIČEVEM TRGU 2 pa sprejemamo:
Več kompletnih spalnic in kuhinj, posamezne omare, komode za perilo in buffe, knjižne omare, pisalne mize itd. Preproge: »jugoperzere«, »pirotske«, »bosanske« in »perzijske« in garniturne in posameznih kosih.

Blago sprejema »SPREJEMALIŠČE«, Mestni trg 7, tel. 23-175

IZ ŽIVLJENJA NASIH REVIJ

Razgovor z uredniki „Sovremenosti“

V razgovoru z uredniki makedonske knjižne revije »Sovremenost« je naš dopisnik iz Skoplja v okviru anžete »Borbe« o življenju naših revij dobil od urednikov Slavka Janevskega, Dimitra Mitrova in Ace Šopova naslednje odgovore na postavljena vprašanja.

— Revija »Sovremenost« izhaja že tri leta. Kateri so po vašem mnenju osnovni momenti, ki označujejo dosedanja smer revije in kakšno mesto ima v kulturnem življenju Makedonije?

Prejšnja književna revija »Nov den« s svojo izrazito pionirsko misijo: da registrira literarne pojave na sploh, ali točneje — da prikaže začetniške napore pri ustvarjanju sodobne makedonske literature, se je v novih književnih razmerah pokazala za neprimerno. Zato je »Sovremenost« prišla kot nujna zamena. To je bilo potrebno, ker je naše literarno življenje v zadnjih letih zabeležilo nedvomne uspehe v smeri sodobnega duha in izraza. Pojavila so se nova imena, ki so v resnici prinesla nekaj novega, sodobnega. Podaljševanje liberalizma in forsiranje vseh mogočih prispevkov, kar je moglo imeti opravčilo v dobi »Novega dena«, je zdaj, ko naša literatura zapuša svojo predzgodovino, uspešno se boreč za svoj sodobni obstoj, ne bi bilo nič drugega, kakor neodgovornost. Glede na to je osnovna značilnost »Sovremenosti« zaostreni kriterij do posameznih del, tako da bi revija dejansko reprezentirala kakovost v naši literarni produkciji. Tu je treba iskati tudi vlogo »Sovremenosti« v našem kulturnem življenju: da se bori za zdrav in sodoben estetski okus občinstva in da aktivizira književnike za čim kvalitetnejša literarna dela.

— V kakšni meri je uspelo reviji zajeti književnike in ostale kulturne delavce Makedonije?

V reviji sodelujejo z redkimi izjemami vsi člani Zdrženja književnikov Makedonije. Na straneh »Sovremenosti« so se doslej pojavili tudi mnogi neznani avtorji. Zlasti letos je prišla do izraza težnja redakcije, da se število sodelavcev poveča iz vrst mlajše književne generacije. To so v glavnem najbolj talentirani mladi pisatelji. Razen

tega so okoli revije zbrani javni in kulturni delavci s področja filozofije, nacionalne in književne zgodovine.

— Ponekod vlada mišljenje, da vlada v redakciji revije nekaj monopolizem in da so strani zaprte zlasti za mlajše književnike. Kaj misli o tem redakcija »Sovremenosti«?

Na to vprašanje smo delno že odgovorili. Vsaka književna revija pa tudi »Sovremenost« je oblegana od ljudi, ki delajo prve korake v literaturi. To so večinoma mladi ljudje. Ob prebiranju del začetnikov — od kratke lirčne pesmi do drame — je uredništvo skušalo dobiti za sodelavce ljudi, ki imajo dejansko perspektive. Treba je bilo uravnovesiti kvaliteto in kvantiteto z določeno redakcijsko politiko in odgovornostjo uredništva pred sodbo bralcev. Povsem naravno je, ne samo pri nas in v naših republiških razmerah, da smo s tem vzbudili nezadovoljstvo pri tistih, ki niso bili sprejeti za sodelavce.

Kako je z vprašanjem monopolizma in kaj bi ta beseda bu-

valno pomenila. Dejali smo, da je na straneh osmih letošnjih števil »Sovremenosti« poleg desetih članov Zdrženja književnikov Makedonije zabeleženih tudi nekaj desetih novih sodelavcev. Med njimi je bilo več skoro popolnoma neznanih mladih književnih delavcev. Beseda monopolizem pa bukvalno pomeni absolutno zapiranje strani vsem začetnikom in ne samo njim. Predvsem govore o monopolizmu ljudje, ki v glavnem nimajo perspektive v književnosti in je docela normalno, da so zanje vrata časopisa zaprta. Vendar bodo ne glede na to, kaj bo »Sovremenost« med letom tiskala, člani uredništva upoštevali vse dobronamerne sugestije.

— Kakšne težkoče ima uredništvo pri svojem delu? Ali je reviji uspelo razširiti krog bralcev?

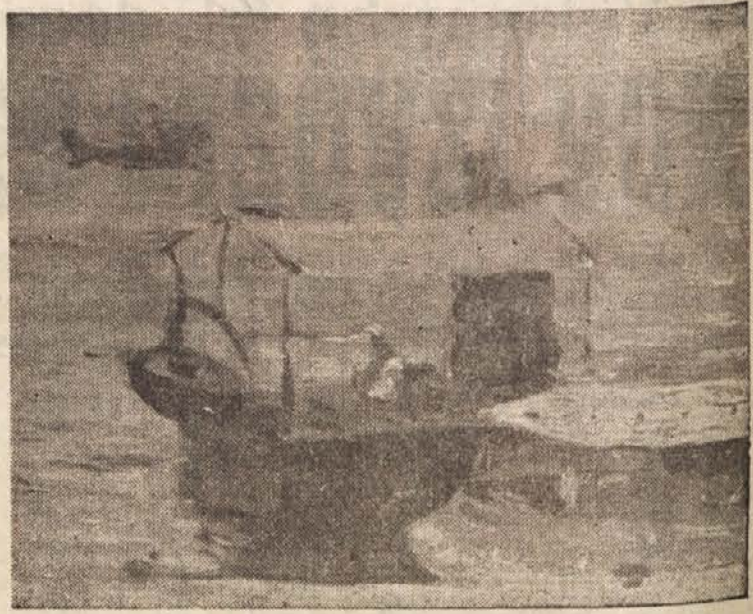
Imamo predvsem težkoče materialnega značaja. Kar se tiče bralcev, je njihovo število znatno večje od lanskega, čeprav v tem oziru redakcija ne sme biti zadovoljna in se mora še nadalje resno truditi.

— Na koncu: kakšno je vaše mnenje o raznih strujah med književnimi delavci v Makedoniji, zlasti glede na tendenco delitve na stare in mlade?

Pri ustvarjalcih naše sodobne literature se vsekakor vidi trud, da bi našli nova izrazna sredstva, smejeje obravnavajo širše in novejšje teme. Nekih posebnih struj ni. To, kar naj bi se tako imenovalo, je provincialistično naivno epigonstvo nekoga ali nečesa, poskušajoč črpati iz življenja tisto, kar za življenje in za literaturo ni važno.

Kar se tiče »mladih« in »starih«, je naš časopis o tem že pisal. Inim i drugim je potreben talent, da ne bi bili ne eno ne drugo — pač pa pisatelji, ki opravičujejo to ime.

N. Markovski

Lazic Gordana: Pejsaž z morja (olje)

Pred razstavo nekaterih grških likovnih umetnikov v Beogradu

Razgovor s slikarjem Nikolavsom Gikasom

Atene, konec decembra. Atele tega nemara največje- ga sodobnega grškega umetnika je bil videti nenavaden. Kot je običaj pri uglednejših slikarjih, je bilo v njem nekaj začetihih slik, dosedanja dela pa posneta na fotografijah, časopisnih klisejih in brezštevinih kritikah, ker so bili izvirniki razprodani na številnih razstavah doma in v tujini. Pred vojno je šestkrat razstavljal v Parizu, po vojni pa v Kanadi in New Yorku, Stockholm in na beneški Biennali. Zadnja razstava je priredil februarja letos v Londonu, kjer so mu izmed 38 del odkupili 17. Eno sliko je celo prodal za tisoč funtov. »Noben živeči britanski umetnik ni zahteval takšne cene, izvenzki Augusta Johna — je pisal v zvezi s tem »Daily Telegraph«.

Gikas je svojevrsten kubist. Medtem ko je ortodoksi kubizem zastavljal sebi nalogo analizirati predmete, da bi jih oživel v sintetični (pretežno statični) obliki, je cilj tega umetnika postaviti taiste predmete v dinamičen prostor in jih navdahniti z lirčnostjo. Gikasova platna so videti kot študije, v katerih je izkoriščeno sleherni tehnično sredstvo, znano umetniku, do- gnanost, stvaritev pa izvira iz dejstva, da je pri njem vse posledica reda in logike. Umetni- kova geometrija je, kot je dejal Voltaire, »geometrija, skrita v umetnikovih rokah«.

Izvirne barve (nežno siva, rožnata, rahlo zelena), ki naspro- tujejo vsemu, kar je kričeče in nedodelano, čistoča linij, sklad- na arhitektura in zadržana stro- gost čustev — so značilnosti Gi- kasovega dela, ki je, pravijo, razširilo meje kubizma.

»Vi boste kmalu odšli raz- stavljati v Beograd?«

»Po nedavni zelo uspešni raz- stavi jugoslovanskih slikarjev v Atenah mi bo to potovanje v po- sebno zadovoljstvo. Ne samo za- radi prvega snidenja z novim občinstvom, ki zna ceniti umet- nost, marveč tudi zaradi izme- njevanja mnenj z vašimi umetniki. To pa bo okrepiło tako potrebne stike med izobraženci naših dveh prijateljskih držav.«

»Ali se vam ne zdi, da je v vaših delih nekaj orientalskega? Ali ni očiten n. pr. japonski vpliv?«

»Takšna sodba je popolnoma točna. Orientalno slikarstvo, s svojo domišljijo in hkrati s svo- jo razumskostjo in točnostjo, me stalno navdušuje in pomeni za- me pomemben navdih. Trudim se, da bi s sodobnimi izraznimi sredstvi med drugim spojil an-

tična izročila z orientalsko umet- nostjo.«

»Kako presojate sodobne likovne težnje na Zahodu?«

»Mnoge stvari v današnji umetnosti so nastale zgolj zato, da bi nekaj storili. Delajo nesmotrno, kot da gre za igro, s katero čez hip ne veste, kaj bi počeli. Slikarstvo mora ustrezati določenim človeškim potrebam. Sicer pa, koliko moje delo ustre- za tej zahtevi, bo kmalu lahko presodilo beograjsko občinstvo,« je dejal umetnik na koncu raz- govora.

A. Avramović

TUJI UMETNIKI ki bodo gostovali pri nas v prvi polovici 1954

Gostovanja tujih glasbenih umet- nikov v naši državi so čedalje pogostejša. V naših koncertnih dvorana- h in na odrih nastopajo v zadnjih letih najbolj znani svetovni umetniki. Z lepimi spominji zapuščajo našo državo, da bi jo ob prvi priliki vnovit obiskali. Nekateri izmed njih, kot n. pr. londonski pianist Kendall Taylor, se vrnejo tudi po večkrat.

V drugem delu letošnje sezone — od januarja do junija 1954 — bo v naši državi gostovalo nad dvajset tujih glasbenih umetnikov, katerih koncerte bo organizirala Jugoslovans- ka koncertna agencija. Razen Kendalla Taylora, ki bo obiskal osem več- jih mest, bodo januarja v Beogradu in Zagrebu gostovali sloviti francoski baletni ansambel Jeanin Charat in brazilski dirigent Eleasar De Car- vallo.

Grški violonist Byron Kolasi, fran- coski violonist Davy Erlich in znani londonski obisto Leon Gusens bodo nastopili pri nas februarja. V marcu bodo razen tria Gebbel iz Hamburga gostovali tudi Džemal Rešit-Rei, dir- gent iz Istambula — prvi turški glas- beni umetnik, ki bo prišel v Jugo- slavijo — dalje japonska operna pev- ka Mičiko Sunahara, ki je preteklo spomlad doživela velik uspeh s svo- jimi gostovanji v več naših mestih, sloviti italijanski dirigent Carlo Ze- cchi, kakor tudi dunajski komorni orkester, ki bo obiskal samo Slove- nijo. Aprila bo gostoval najprej izra- elski pianist Pino Salzman, potlej pa naš rojak Zlatko Baloković, ki bo na turneji po naši državi nastopil v vseh glavnih mestih republik. Ob koncu meseca pa bo gostoval švedski pianist Hans Leygraf.

Maja nas bosta obiskala dva zna- na francoska glasbenika — violonist Henrique Schering in pianistka Mon- nique Haas, junija pa umetniška skupina iz Izraela. Ni še gotovo, ali bodo sezono zaključili z gostovanjem ene izmed največjih angleških baletk — slovite Margot Fontain iz Londona. To bi bil nedvomno eden izmed naj- večjih umetniških dogodkov te se- zone.

N. M.

Z RAZSTAVE V MALI GALERJI

Dremelj: medaljon Avčino: zlatarski načrt

Prizor iz filma »Skrivnostna ulica«

„Skrivnostna ulica“ — filmska plaža v znanstvenem stilu

Morda bo kdo mislil, da je tista zahvala, ki jo beremo na koncu glave filma »Skrivnostna ulica« in v kateri se Metro-Goldwyn-Mayerjeva družba zahvaljuje Harvardski univerzi, ker ji je pomagala napraviti soliden krimi- nalni film, samo nedolžna in povsem slučajnostna formalnost nekoli- koreklamnega značaja. Pa vendar je bilo sodelovanje Harvardske uni- verzor pri filmu producentom potrebno in zaupno pomembno ne samo zaradi reklamnih razlogov. Sodobni gledalec namreč zahteva znanstvene utemeljit- ve, zanima ga tehnični proces, gola fantazija brez stvarne opore mu ne zadostuje več. Zato prihajajo zdaj v Hollywoodu v modo znanstveniki- svetovalci, od astronomov do atom- skih fizikov, ki pomagajo vsem mo- gočim in nemogočim vsebinam na no- ge s tem, da jim s strokovnimi nasveti in pomagali skušajo še na- dalje ohraniti ugled pri občinstvu. Če so zato kriminalni, fantastični in podobni standardni izdelki pridobili na umetniški vrednosti, je seveda drugo in prav nič težko vprašanje.

Vse pa kaže, da so podjetniki na ta način spet uspešno podprli svojo po- dirajočo se zlato jamo s novim brun- nom.

Film »Skrivnostna ulica« nam po zaslugi strokovnjakov Harvardske univerze zanimivo prikazuje proces znanstvenega ugotavljanja in sodob- no metodo, po kateri se da ujeti zločinca, ali bolje priti mu na sled; kajti če bi ga ujeli s samo znan- stveno metodo, bi morale izostati dinamične dirke za zločincem peš in s avtomobilom ter podobni reviziti na- pestosti, brez katerih bi bil film kljub vsemu brčkone prevod šuhoparen. Zato je razumljivo, da se v našem filmu kljub Harvardski univerzi vse skupaj odvijja po že znanem starem načinu in bi tu ne vedeli povedati nič novega, mogli li kvečjemu pri- dati, da je film neoporečno izdelan, da ga odlikuje inventivna režija, ki se je — to mu je treba šteti v dobro — smala izogniti cenenim efektom, ne da bi film izgubil na napetosti, in da nastopajo v filmu dobri igralci.

Je pa še nekaj drugega, kar mo- ramo povedati, Marsikdo bo mnenja, da »Skrivnostna ulica« ni samo obič- ajna plaža, da ima kvalitete, ki ga dvigajo nad filme te vrste in mu dajejo pozitivno veljavo. V neki meri je to res. V filmu namreč tu in tam prevladuje vsdušje pristnega življenj- skega nadahnjeneja, ki so ga posredo- vali avtorji svojim likom in okolju. Razen obeh glavnih junakov — de- tektiva in zločinca, konvencionalnih likov brez vsakršne psihološke hrbit- nice — vse ostale osebe v filmu resni- čno živijo, tako da so ponekod celo nosilci površne družbene kritike. Zaradi teh samih za sebe pozitivnih dejstev je film sicer res pridobil na prepričljivosti — toda na prepričli- vosti česa? Ali ne zgolj na preprič- ljivosti osnovne zgodbe, to se pravi tiste neresnične storije o dobrem de- tektivu in hudobnem morilecu, ki nima v sebi, taka, kakršna je, nobene resni- čne moralne vrednosti in na de- jansko zavaja proč od resničnosti in njenih problemov?

Razstava jugoslovanske otroške knjige

Ob koncu avgusta prihodnjega leta bo v Zagrebu svetovni kongres ženevske Unije za zaščito otrok. Glavni odbor društva »Naša deca« je sklenil med kongresom prirediti več literarnih večerov, športnih tekmo- vanj pionirjev, filmskih predstav, kulturno-umetniških prireditev in razstavo jugoslovanske otroške knji- ge in tiska. Razstava bo razdeljena na dva dela. Prvi bo prikazal zgo- dovinški razvoj naše otroške knjige v zadnjem stoletju, medtem ko bo drugi del razstave namenjen pred- vsem starem.

Stojanović Rista: Kopalka (les)

SREČANJA Z UMETNIKI

PRI ISAKU SAMOKOVLJI

Isak Samokovlija

Saruča... Samuel... Rafael... Jahijel... Behara... Bencion... Buena... O, draga imena, na vas sem mislil, ko sem tega deževnega dopoldneva prišel k Isaku Samokov- liji. Mi bo morda še kaj povedal, nekaj, česar se ni povedala pripo- vedka, se bo nadaljevala legenda o

Zidovki z Bjelava je morda resnič- no za vedno končano z Bencionom, in Buena...? Tista Buena, ki bi na mizico, kjer je Bencion opravljal svoja nujna urarska dela, postavila vazo z nekaj stebli bele ali rdeče levkoje, sramujoč se občutkov, ki so živeli v njenem srcu in ki jih bo levkoja izdala.

Nemogoče se je otresti tega sen- timentalnega razpoloženja, ko pri- dete na obisk k pisatelju, ki je sam ustvarjal močan in neizbrisen sen- timent, prepričan s studenčno svežo in čisto ljudskostjo.

Ko ste že vstopili, se vaše vzne- mirjenje nekoliko pomiri. Mirno lahko razmiselite, kaj boste vprašali Sa- mokovlijo, ker, bodite prepričani, da vas on ne bo motil, preden sami ne začnete. Ta čas se ozrite nekoliko po njegovi delovni sobi: opazili bo- ste mnogo del medicinske literature (Samokovlija je bil dalj časa zdrav- nik in je v tej stroki ostal do ne- davna). Če se malo bolj zarezte v umetnikov obraz, vam bo njegov iz- raz povedal, da je mož zdravil lju-

di, da je nudil pomoč nesrečnežem in da so mnoge gube nastajale pri- tem delu. Nekaj dobrohotnega in milega, otroško čistega, obenem pa tudi razumskega in analitičnega go- vori iz njegovega pogleda. Da, po- klje je pustil globoke sledove na obrazu, vse zdravniško pa kakor da se je spontano razvil v popolnoma druge kvalitete človeške moči, v umetniški fenomen.

Po pravici povem, da so se mi pripravljena vprašanja zazdela sla- bokrvna in bleda. Kako rad bi našel nekaj takega, kar bi zadelo pisatelja v glavni živec in vzvalovilo ves čustveni svet, kjer se razprostira njegova pesniška proza, da bi zvedel nekaj več in nekaj doslej neznanega.

Toda vedela sva in vedel sem: Samokovlija je uvedel v našo književnost židovski živelj, tiste, ki nikoli niso imeli denarja, ki so se mučili, trpeli in bili preganjeni.

Samokovlija je ustvaril svet div- nih židovskih likov: Saručo, ženo nosača Samuela, ki je došla matenga Davida, sina signore Cipure in tr-

govca Maira, ki so bogataši z nje- nim mlekom brezdusno trgovali, da, z materinim mlekom... Strejvo, hčer- ko Jahijela Danitija, ki ni hotela, da bi jo zločinci ujeli in odvedli, a je odšla v partizane, se borila in padla... Pa Behara... Buena... Mali Aron...

Samokovlija je ljubil Bosno, lju- bil jo je iskreno, nežno, s čisto in nepotvorjeno ljubeznijo. Ljubil je v njej vse, kar je nesrečno in trpi, njene ljudi in pokrajino... In našel je za to trpljenje in to pokrajino močno govorico. Da, vse to smo ve- deli.

Zato sem se nekoliko malodušen odločil za običajno vprašanje:

— »Kaj trenutno delate?«

— »Nadaljujem z Davokovimi po- vestmi« — je odgovoril pisatelj.

V »Životu« je v dveh nadalje- vanjih objavljena »Davokova po- vest o urarju Bencionu... Jaz se tu kakor v prejšnjih povestih de- lim na dva dela: zamišljam si Da- voka, ki mi govori, a jaz pišem, be- ležim. V drugem nadaljevanju te

povesti polagam na Davokova usta nove povesti. Naj vam preberem: Vstal je, prišel bliže in s tihim glas- som zapel:

— Spustili smo se po tisti stirmi ulici. Davoka me je spremlil do vrat.

— Jutri bom spet prišel (reče Da- voka). Če mislite, da bo imela ta pripovedka smisel, ki ga vi iščete v mojem pripovedovanju, bom govoril naprej. Kar se mene tiče, želim, da jo nekomu povem. So stvari, ki žive v nas in ki se jih moramo osvobo- diti, da osvobodimo sami sebe. Svo- bodni Sloboda je najprijetnejši občutek, bodite prepričani, gospod dok- tor. Lahko noč in ne bojte se grozljive Buene, ki so ji fašistična divjanja odvzela dostojanstvo člove- ka iz leta 1941. Zamislite se v ono Bueno, ki je pogosto stala pri kuhinjskem oknu in gledala v divno modrino neba. Ali o Bencionovi ba- bici, ki so jo imenovali signora nona. Zamislite si jo s svežim cvet- om na svileni rutli, v starinski oble- ki z dolgimi rokavi, vezanimi z zla- timi vrvicami. To je bila ponosa starka. Živela je in umrla v svobodi. Mislite nanjo, dokler ne slišite besed Bencionu Albaharja, v katerih sem tudi jaz našel svoj mir. Toda preden se to besede oglasijo iz nje- ga, je treba še mnogo povedati.

Cedo Klisic

Vi ste na vrsti, da zadenete veliko premijo 800.000 dinarjev tombole ZVEZE GLUHIH

Novi načrt nudi velike možnosti za dobiček
30 MILLJONOV DIN — 88.300 DOBITKOV IN PREMIJA!
TOMBOLSKA TABLICE LAHKO KUPITE PRI VSEH
PRODAJALCIH JUGOSLOVANSKE LOTERIJE IN
ORGANIZACIJAH ZVEZE GLUHIH!
CENA TABLICI JE 50 DINARJEVI!
ZREBANJE BO DNE 10. JANUARJA 1954 V SARAJEVU

5278

HIDROMONTAŽA MARIBOR

sprejme v službo za takojšen nastop večje število

STROJNIH IN ELEKTRO INŽENIRJEV TER STROJNIH TEHNIKOV

z večletno prakso

PONUDBE POSLATI NA NASLOV: HIDROMONTAŽA
MARIBOR, ALI PA SE ZGLASITI OSEBNO

CENTRALNA UPRAVA BOLNIC V KOPRU

razpisuje mesto za:

SEFA SPLOŠNE BOLNICE v Piranu;
OTORINOLARINGOLOGA pri bolnici v Piranu;
GINEKOLOGA v porodnišnici v Kopru;
GLAVNE MEDICINSKE SESTRE kirurške bolnice
v Izoli;
GLAVNE MEDICINSKE SESTRE internega oddelka
v Kopru;
BLAGOVNEGA KNJIGOVODJE pri C. U. B. v Kopru;
ADMINISTRATORJA pri sanatoriju v Ankaranu.

Ponudbe sprejema uprava do 15. januarja 1954.

FILMSKE NOVOSTI

Štev. 52

IZ DOMOVINE:

1. Obisk Slovencev iz cone A pri naših graničarjih za Dan armade.
2. Zasedanja Ljudske skupščine Crne gore.
3. Začetek obratovati veliki termični krekling v Bosanskem Brodu.
4. Nizko stanje vod na naših rekah.
5. Nova ladja »Velebit«.
6. Odprta je nova otroška bolnišnica v Zenici.
7. Arheološka izkopavanja v Demir Kaplji.
8. Ljudski učitelj Rista Ristov.

IZ TUJINE:

1. Dvanajsto zasedanje Severno-atlantskega pakta.
2. Francosko-vietnamska vojna.

Telefoni redakcije: Beograd 21-191
Zagreb 33-582 — Ljubljana 22-975
Sarajevo 29-96 — Skoplje 21-15

Zahtevajte, da v vseh kinematografih redno predvajajo filmske novosti 4227

RUDNIK LJUBLJA PRI PRIJEDORU

sprejme:

elektrostrojnega ali strojnega inženirja za glavnega mehanika rudnika,
dva strojna tehnika z vož kot dveletno prakso v obratu,
elektrotehnik z vož kot dveletno prakso v obratu,
geometra ali starejšega rudarskega merilca za dela na dnevnem kopu in v jami.

Plača po tarifnem pravilniku Stanovanja zagotovljeno.

Ponudbe z življenjepisom in obširnejšim opisom dosedanjega dela pošljite na naslov:

Rudnik Ljubija, kraj Prijedora. 5628

»HMEZAD«

Je v Jugoslaviji glavno
zadružno trgovsko
podjetje s hmeljem,
odkupi in vrši vse
trgovske posle
s hmeljem ter ga izvažajo
v evropske
in prekomorske države

Vsem našim poslovnim prijateljem in odjemalcem doma in v tujini in vsem delovnim ljudem mesta Žalca čestitamo k njegovemu občinskemu prazniku 27. decembra 1953, obenem želimo srečno in uspehov polno novo leto 1954

C 98

IMPORT »CHEMO« EXPORT

tehnična trgovina s kemikalijami, barvami, laki, razstrelivom in plini
LJUBLJANA — TITOVA CESTA 50

vijudno obvešča vse svoje cenjene odjemalce, da bo

letna inventura

V CENTRALI NA TITOVU CESTI 50 od 30. dec. 1953 do vključno 9. jan. 1954;
V PRODAJNEM LOKALU NA TITOVU CESTI 15 od 4. do 5. januarja 1954;
V ODSEKU ZA TEHNIČNE PLINE IN RAZSTRELIVO 31. dec. 1953;
V PODRUŽNICI NA REKI 4. in 5. januarja 1954.

Svoje odjemalce prosi, da gornje upoštevajo in si potrebno blago nabavijo izven teh dni. — Istočasno pa obvešča, da si lahko nabavijo potrebno blago med inventuro v centrali v prodajnem oddelku na Titovi cesti 15 — po grosističnih cenah

Vsemu delovnemu ljudstvu, posebno pa našim poslovnim prijateljem želimo

SREČNO IN USPEHOV POLNO NOVO LETO!

SLOVENIJA-VINO

LJUBLJANA, FRANKOPANSKA 11

YUGOSKOCTA PRODAJNI SERVIS • LICENCA ZA JASTA ZAPIRACE

1853

OKRAJNO KOVINSKO PODJETJE ŽALEC

Izdelujemo vodne zasune, trosilice za umetni gnoj, sadne mlino, odlivamo odlitke iz sive litine po naših in dostavljenih modelih in izvršujemo industrijsko remonte

O kvaliteti izdelkov se prepričajte sami!

C 101

Tekstilna tovarna

»JUTEKS« Žalec

čestita k občinskemu prazniku Žalca
in k NOVEMU LETU 1954 vsem delovnim kolektivom in odjemalcem

Priporoča svoje izdelke: konopnene in jutine embalažne tkanine, bombažna in polkonopnera impregnirana platna za ponjave, šotore in dežne plašče, tkanine za delovne obleke, razna tehnična platna, vreče, slamarice ponjave itd.

C 99

KAKO

MATIJA SKANDER

Damjan Podgornik

HUMORESKA

NI UMRL

Na kar prično vsi po vrsti tolažiti odločno, trdoživo ženo, ki je ohranila še pri štiridesetih letih dober del svoje jedrnatosti lepote in zato tudi samozavest tiste vrste preprostih žensk, ki vselej dobro vedo, kaj hočejo. Nočejo pa nič posebnega. Samo čimbolj varno živeti. Hočejo imeti na primer dostojno stanovanje, za mesec dni vnaprej zagotovljeno hrano, hočejo biti tako oblečene, da se lahko pokažejo na cesti, in hočejo biti priljubljene ženske, s katerimi znanke rade pokramljujejo o vremenu in življenju, jih povabijo na obisk ali ob nedeljah na popoldanski izlet.

Zato vsi zagotavljajo gospodični oziroma gospe Marjani — vsakdo jo imenuje po svojem okusu — njene dosmrtnne pravice v dvosobnem stanovanju umirajočega sprevednika, pozorno poslušajo njene besede in ji skušajo vsak po svoje streči ter ugajati.

Marjana postaja tem bolj spoštovana osebnost in središče pozornosti na Starem trgu, čim bolj se razširja govorica o bolezni in skorajšnji smrti upokojenega železniškega sprevednika. Okoli nje se na gosto zbirajo ljudje iz temnih, proti severu obrnjenih ali med visoke hiše stisnjenih stanovanj:

»Dobro jutro, Marjana! Danes kupite cvetačo pri Metki.«

»Cvetače ne je, ne kuhane in ne ocvrte. Tudi jaz sem se je že preobjedla, ko sva čakala na pokojnico.«

»Kako je z njegovim zdravjem?«

»Po malem slabše.«

»Veseli bodite, da imate prostorno in svetlo stanovanje. Če bi umiral v takem kakor mi, bi že zdavnaj umrl. Sredi dne mora goreti luč, in trije hkrati se gnetejo za mizo, ko pišejo nalogo.«

Vsi imajo v pisanju slabo. Recite mu, Marjana, naj stori dobro delo, preden umre, in nam zapiše svoji sobi. Če bomo mi vaši podnajemniki, se vam ne bo godilo slabo, saj nas že dolgo poznate...«

Vijudno ogovarjajo Marjano gospodinje iz hladnih podstrešnih sobic, kakršnim tudi na Starem trgu po krivem pravijo »mansardna stanovanja«, ker sploh niso stanovanja, marveč samo mansardna.

»Gospa Marjana, gospa Marjana! Če vam ni odveč, stisnite v cekar še tele redkvice. Debele so, ampak puhle še niso.«

»Hvala lepa, gospa! Stopite z menoj, če utegnete. Bova poklepate.«

»Škoda, ne utegnem. V Higienški zavod grem po razkuževalca. V našem podstrešju me stanejo vsako leto samo stenice osem jurjev. Ko bi jih razkuževalec vsaj podušil! Pa jih ne bo. Omami jih in na poletje prilezejo spet iz špranj. Spranj je pa pri nas toliko, da vidimo skozi kuhinje, kadar sedimo za mizo, Kamniške planine in Ljubljansko barje... Recite mu, Marjana, naj se nas usmili, ko nimamo nobene protekcije, in naj nam zapusti svoje stanovanje...«

Marjani se skušajo prikupiti nemirni stanovalci temnih prostorov po vlažnih kletih, ki dobe — rahitični, revmatični in nagniti pljuč — že po nekaj letih življenja v kletnem stanovanju tudi smešno navzgor zaobrnjene oči, ker kar naprej iščejo in love pičlo svetlobo pod stropom, da so nazadnje taki, kakor da že od rojstva škilijo.

»Gospodična Marjana! Kako je z vašim zdravjem?«

»Hvala, hvala. In z vašim? Ali ste že dobili očala?«

»Se ne. Do dioptrije — 5 jih je na zalogi polna policca. Kdor slabše vidi, mora čakati na uvoz.«

Ljudska PRAVICA BORBA vam prinaša v slikah:

ZASEDANJE ZVEZNE LJUDSKE SKUPŠČINE

Novoizvoljena Zvezna ljudska skupščina je prva naša ljudska skupščina, v kateri so poleg ljudskih poslancev Zveznega sveta tudi ljudski poslanci Zbora proizvajalcev kot predstavniki vseh delovnih kolektivov naše države, kakor tudi okrajnih in mestnih ljudskih odborov — komun. — Na sliki: Prva seja Zbora proizvajalcev Zvezne ljudske skupščine, ki se je sestala 25. decembra

POČASTITEV SPOMINA PADLIH HEROJEV

Na Dan Jugoslovanske ljudske armade so počastili spomin padlih herojev širom naše države s polaganjem vencev na njihove grobove

SEJA PREDSEDSTVA ZVEZNEGA ODBORA SZDLJ

Pred sestankom Zvezne ljudske skupščine je bila seja Zveznega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije

PLENUM GLAVNE ZADRUŽNE ZVEZE

V Beogradu je bil 21. decembra plenum Zadrुžne zveze Jugoslavije. — Na sliki: Del članov plenuma (zgoraj) in Janez Hribar, podpredsednik Glavne zadrुžne zveze FLRJ (desno)

MEDNARODNA RAZSTAVA UMETNIŠKE FOTOGRAFIJE

V Beogradu je odprta mednarodna razstava umetniške fotografije. Na sliki: predsednik Zveze fotoamaterjev Jugoslavije Josip Bosnar odpira razstavo

LEPOTO, MOČ IN EKONOMIČNOST SO ZDRUZILI

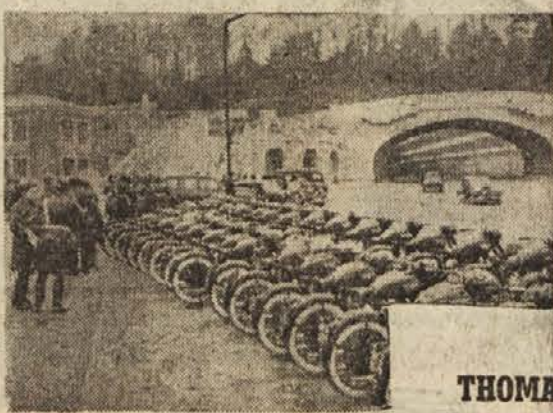
Pravijo, da ima novi tip britanske jadrnice vse te vrline

ŠVICARJI SO PEMAGALI NEMCE

Razburljiva tekma v hokeju na ledu med Nemčijo in Svico v Zürichu se je končala z zmago Švicarjev 8:7 (4:2, 3:2, 1:3)

TUDI TI SO ČAKALI TRINAJST GLASOVANJ V VERSAILLESU

V mnogostrankarski Franciji, razdvojeni z raznimi programi, željami in interesi, je skupščina poslancev in senatorjev v Versaillesu dvanajstkrat v sedmih dneh zastoj skušala izvoliti predsednika republike. Borba se je vodila med predsednikom vlade Lanielom in socialistom Naegelenom vse do tri-

najstega glasovanja, ko je vskočil »človek, o katerem se je malo govorilo«, René Coty, podpredsednik Sveta republike, ki je gladko zmagal. V Versaillesu so čakali avtomobili... motorizirano policijsko spremstvo bodočega predsednika... in žene kandidatov, ki jih kakor kaže slika, volitve niso vznemirjale

THOMAS MANN GLEDA SVOJE DELO NA PLATNU

Thomas Mann gleda v Zürichu barvni film »Kraljevska visokost«, sneman po znanem njegovem romanu

Lisičja glava s smaragdnimi očmi

Biseri in diamanti v laseh

Ena izmed slovitih mehiških lepotic je tudi Evangelina Etisando